

ในตารางดังกล่าว ในส่วนของทางซ็องหรือทำนองหลักนั้น ใช้ตารางในการบันทึก 2 บรรทัด โดยกำหนดให้บรรทัดบนเป็นมือขวา และบรรทัดล่างเป็นมือซ้าย ส่วนของจะเข้ นั้น ใช้ตารางในการบันทึก 3 บรรทัด โดยกำหนดให้บรรทัดบนเป็นสายเอก บรรทัดที่ 2 เป็นสายทุ้ม และบรรทัดสุดท้ายเป็นสายลวด และสำหรับทางซอด่วงและซอऊั้นั้น ใช้ตารางในการบันทึก 2 บรรทัด โดยกำหนดให้บรรทัดบนเป็นสายเอก และบรรทัดล่างเป็นสายทุ้ม

สำหรับเครื่องดนตรีที่ทำการวิเคราะห์นั้น เฉพาะในซอด่วงมีการเปลี่ยนแปลงการเทียบเสียงใหม่เป็นพิเศษจากเสียงปกติปกติ กล่าวคือ ปกติการเทียบเสียงซอด่วงสายเปล่าทุ้มเทียบเสียงตรงกับเสียง ซอล แต่เมื่อบรรเลงในเครื่องสายปี่ชวาจะเปลี่ยนเทียบเป็น โด และสายเปล่าเอกซอด่วงเทียบเสียงตรงกับเสียง เร แต่เมื่อบรรเลงในเครื่องสายปี่ชวาจะเปลี่ยนเทียบเป็น ซอล ดังนั้น นิ้วที่ปรากฏในทางซอด่วง จึงเป็นการใช้นิ้วเดียวกันกับทางซอऊ แต่จำนวนทางในการบรรเลงนั้นแตกต่างกัน

ประเด็นในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของกระสวนทำนองนั้น ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นสำคัญใหญ่ ๆ ในการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็นคือ

1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองในแต่ละเครื่อง อันนี้มุ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองที่ทำการแปรเป็นทางให้กับเครื่องต่าง ๆ ทั้ง 3 ชิ้น เพื่อแสดงความสัมพันธ์ในกับทำนองหลักเสียก่อนเบื้องต้น ก่อนจะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ภายในแต่ละเครื่องมือ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างกระสวนทำนองในแต่ละเครื่อง อันนี้เป็นการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของกลอนเพลงระหว่างเครื่องดนตรี จะเข้ ซอด่วง ซอऊ โดยผู้วิจัยมองภาพของการแปรทำนองในแต่ละเครื่องและอธิบายความสัมพันธ์ของสำนวนต่าง ๆ เหล่านั้น ว่ามีความสัมพันธ์ในแง่ใด ๆ บ้าง

ลำดับถัดไปจะเป็นการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ของกระสวนทำนองในเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายวงเครื่องสายปี่ชวา ในเพลงเรื่องชมสมุทร อัคราจังหวะสองชั้น ตามประเด็นการวิเคราะห์ที่ได้วางไว้แล้วในข้างต้น

เพลงที่ 1 เพลงชมสมุทร

จังหวะที่ 1

ทางฆ้อง		- ฟ - ฟ	- ด - ฟ	- ช - ล	- ตี - รั	- ตี	ล ล	ชช - ฟ
	--- ฟ		- ช - ฟ	- ช - ล	- ด - ร	- ด - ล	- ช	ฟ
จะเข้		- ฟ ฟ ฟ	- ด - ฟ	- ช - ล	- ตี - รั	- ตี - ล	--- ช	--- ฟ
	--- ฟ							
ซอด้วง			- ฟ	- ช - ล	- ด - ร	- ด - ล		
	--- ฟ	- ฟ ฟ ฟ	- ด				- - ชฟร	- ด - ฟ
ซออู้				- ช - ล	- ด - ร	- ด - ล	- ช	
	--- ฟ	- ฟ ฟ ฟ	- ด - ฟ				ฟร	- ด - ฟ

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองจะเข้ เมื่อพิจารณาจะพบว่าทางจะเข้ดำเนินทำนองโดยใช้ทำนองหลักเป็นแกนสำคัญในการสร้างสรรค์ทำนอง โดยทำนองจะเข้มีความเหมือนกับทำนองหลักทุกประการ ยกเว้นแต่ในตอนท้ายที่ดำเนินทำนองเป็นการรวบไม่ติด

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและซอด้วง เมื่อพิจารณาก็จะพบว่าลักษณะของการดำเนินทำนองใช้วิธีการเดียวกันกับทำนองในทางจะเข้ คือการใช้ทำนองหลักเป็นแกนสำคัญในการสร้างสรรค์ทำนอง ทั้งนี้ใน 2 ห้องสุดท้ายพบว่าทางซอด้วงเลือกใช้การสะบัดซึ่งแตกต่างไปจากทางจะเข้และทางซออู้ รวมถึงทำนองหลักด้วย แต่การใช้เทคนิคดังกล่าวยังคงเค้าโครงของทำนองหลักอยู่

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและซอด้วง เมื่อพิจารณาก็จะพบว่าลักษณะของการดำเนินทำนอง ยังคงดำเนินทำนองโดยใช้ทำนองของทำนองหลักเป็นแกนในการสร้างสรรค์ ดังนั้นลักษณะของการดำเนินทำนองจึงเหมือนกับทำนองหลัก และหากพิจารณาต่อไปจะพบว่า เป็นทำนองเดียวกันกับซอด้วง แต่มีการเปลี่ยนแปลงไม่ใช่เทคนิคการสลับในช่วงทำ

อาจสรุปได้ว่ากระสวนทำนองของทั้ง 3 ชั้น มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับทำนองหลักเป็นอย่างมาก ด้วยทุกทางได้เลือกขีทำนองหลักมาเป็นทำนองของตนทั้งสิ้นในการดำเนินทำนอง หากแต่ได้ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมไปตามลักษณะขอบเขตเสียงของเครื่องดนตรี

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของกระสวนทำนองในเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชั้น พบว่ากระสวนทำนองของทั้ง 3 ชั้นเลือกใช้กระสวนทำนองจากทำนองหลักมาเป็นทำนองของตนทั้งสิ้น หากแต่มีการปรับเปลี่ยนทางไปบางส่วนเพื่อให้เหมาะสมกับเครื่องดนตรีของตน

ดังนั้นในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างกระสวนทำนองของเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชั้นจึงมีความสัมพันธ์กัน ด้วยใช้ทำนองเดียวกัน ทิศทาง ตลอดทั้งลักษณะของการดำเนินทำนองก็เป็นไปในทางเดียวกันทั้งสิ้น จึงสรุปได้ว่า กระสวนทำนองในจังหวะที่ 1 เพลงชมสมุทรมีความสัมพันธ์กันในทุก ๆ นัย

เพลงที่ 1 เพลงชมสมุทร

จังหวะที่ 2

ทางฆ้อง	- รุ - ช	- ฟ - รุ	ดุ รุ	- ฟ - ช	- ลี - คี	- ล	ชช	ฟฟ - รุ
	- ล - ช	- ฟ - ล	- ทุ	- ฟ - ช	- ล - ค	- ล - ช	- ฟ	ล
จะเข้	- - - ช	ลชฟร	- ค - ร	- ฟ - ช	ฟชลท	คัทลช	คัลชฟ	ลชฟร
ซอด้วง	- - ชช	ลช		ช	- ล - ร	ค ล - ช	- - -	ลช
		ฟร	- ค - ร	- ฟ -			ฟ	ฟร
ซออู้	- - - ช			ช	- ล - -	รดล - ช	รี คี	ลช
		- - - ร	- ค - ร	- ฟ -			ฟร	ฟร

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองจะเข้ นั้น พบว่าโครงสร้างทำนองของทางจะเข้โดยส่วนใหญ่ยังคงใช้ทำนองหลักเป็นเค้าโครงสำคัญในการดำเนินทำนอง ในช่วงวรรคทำนองทำนองจะเข้ดำเนินทำนองเสียงทำนองหลักเล็กน้อยในช่วงต้น ส่วนในวรรครับนั้นทางจะเข้ดำเนินทำนองด้วยวิธีการดำเนินทำนองแบบเก็บ

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองซอด้วง พบว่าโครงสร้างทำนองของทางซอด้วงยังคงใช้ทำนองหลักเป็นเกณฑ์ในการดำเนินทำนอง ในช่วงต้นของวรรคทำนองเสียงห่างจากทำนองหลักเล็กน้อย ส่วนในวรรครับนั้น ลักษณะการดำเนินทำนองนั้นลักษณะเป็นการดำเนินทำนองแบบลากเสียงยาวสลับเก็บ ลักษณะการดำเนินทำนองแบบดังกล่าวนี้ นับว่าดำเนินทำนองใกล้เคียงกับทำนองหลัก เนื่องจากลักษณะของการดำเนินทำนองในทำนองหลักมิได้ดำเนินทำนองแบบ

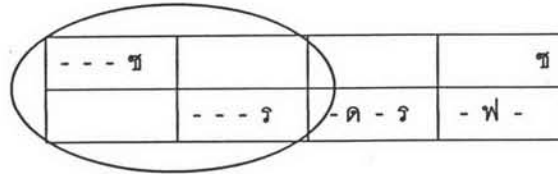
ความสัมพันธ์ความสัมพันธ์ระหว่างทำงานองหลักและทำงานองขอู้ พบว่าโครงสร้างทำงานองของทางขอู้ก่อนข้างจะดำเนินทำงานองแตกต่างไปจากเครื่องอื่น ๆ แต่ยังคงเค้าของทำงานองหลักอยู่ ลักษณะการดำเนินทำงานองที่พบของขอู้ในจังหวะที่ 2 นี้พบว่าในวรรคทำทางขอู้เลือกใช้ทำงานองที่ใกล้เคียงกับสารัตถะมาดำเนินทำงานอง และดำเนินทำงานองห่าง ๆ ไม้ถี่ แต่หากพิจารณาทำงานองหลักจะพบว่าทำงานองหลักดำเนินทำงานองจาว ๆ ปกติ ไม้ถี่และไม้ห่างนัก อย่างไรก็ตามยังคงถือว่าทำงานองขอู้เกาะทำงานองหลักอยู่อย่างใกล้ชิด

ในวรรครับ พบว่าขอู้ก่อนข้างจะดำเนินทำงานองอย่างโลดโผน มีการลัดจังหวะในช่วงต้น และมีลักษณะของการใช้นิ้วควงในช่วงท้ายของวรรคด้วย กล่าวคือ มีการดำเนินทำงานองเสียงเดียวกันในตำแหน่งที่ต่างกัน ซึ่งการดำเนินทำงานองดังกล่าวของขอู้ี้ นับว่าโลดโผนและโดดเด่นมาก แต่เมื่อพิจารณาก็จะพบว่าแม้จะโดดเด่นและโลดโผนอย่างไรก็คงดำเนินทำงานองสัมพันธ์กับทำงานองหลัก ตัวอย่างอันหนึ่งที่เห็นชัดคือในห้องสุดท้ายของวรรครับนี้ ขอู้ดำเนินทำงานองอย่างใกล้ชิดทำงานองหลัก และยังดำเนินทำงานองเหมือนกันกับทุกเครื่องมืออีกด้วย

เมื่อพิจารณาภาพในองค์รวมของกระสวนทำงานองทั้ง 3 ชั้นนี้ สรุปได้ว่ากระสวนทำงานองของเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชั้นมีการดำเนินทำงานองสัมพันธ์กันกับทำงานองหลัก แม้จะมีการดำเนินทำงานองที่ดูแตกต่างออกไปบ้างก็ตาม

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

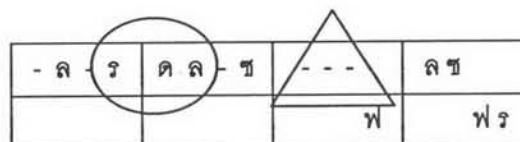
การดำเนินทำงานองของจะเข้ในวรรคทำนั้น พบว่าลักษณะของการแปรทำงานองเหมือนกันกับวรรคทำในทางของขอด้วง เพียงแต่ในทางของขอด้วงในห้องแรกของวรรคทำนั้น มีการเน้นย้ำเสียง ซอล เพิ่มอีก 1 ตัว จึงนับเป็นข้อแตกต่างกันของจะเข้และขอด้วง แต่ยังคงถือว่าสำนวนไม่หนีกัน และเมื่อพิจารณาในวรรคทำของขอู้ พบว่าสำนวนทำงานองที่ขอู้เลือกใช้ในการแปรทำงานองนั้นแตกต่างไปจากจะเข้และขอด้วง กล่าวคือในทางขอู้ใช้ทำงานองสารัตถะเป็นสำนวนหลักในการแปรทำงานองใน 2 ห้องแรก ทำให้สำนวนมีการดำเนินทำงานองดังนี้

บริเวณที่วงกลมไว้เป็นจำนวนทำนองสาร์ตตะที่ทางขอู้เลือกใช้ในการดำเนินทำนองใน
จังหวะนี้

สังเกตว่าบริเวณที่วงกลมไว้ นั้น ใช้ช่วงเสียงห่างกันเป็นคู่ 5 ทำให้เสียงที่ดังออกมามี
ความกว้างและลึก แตกต่างไปจากทำนองในจะเข้และซอด้วง การที่ขอู้เลือกใช้จำนวนดังกล่าว
นี้ เนื่องจากขอู้เป็นเครื่องดนตรีที่มีเสียงเบา เมื่อบรรเลงรวมวงเสียงจึงดังไม่เท่าเครื่องอื่น ๆ การ
เลือกดำเนินทำนองให้มีคู่ห่างที่กว้างและลึก จึงเป็นการช่วยให้เสียงขอู้พุ่งลอยออกมาจากวงได้
เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามในวรรคทำของขอู้นี้ ดำเนินทำนองต่างอยู่เพียง 2 ห้องแรกเท่านั้น
ส่วนห้องอื่น ๆ ที่เหลือภายในวรรคทำก็ดำเนินทำนองเหมือนกัน จึงอาจสรุปได้ว่าในวรรคทำนี้
กระสวนทำนองดำเนินทำนองอย่างสัมพันธ์ และสำแดงความเป็นอัตลักษณ์ในท่วงที่ลีลาเฉพาะ
เครื่องได้เป็นอย่างดี

การดำเนินทำนองของจะเข้ในวรรครับนี้ พบว่าดำเนินทำนองเกาะไปตามทำนองหลัก
อย่างสัมพันธ์กัน แต่เมื่อพิจารณาในวรรครับของซอด้วงและซอขู้พบว่า ลักษณะของการดำเนิน
ทำนองค่อนข้างจะแตกต่างไปจากทำนองของจะเข้ กล่าวคือในทางซอด้วงนั้น ดำเนินทำนองอย่างกึ่ง
ดำเนินทำนองและกึ่งลากเสียงยาว มีการใช้จำนวนที่ดำเนินทำนองข้ามห้องอยู่ด้วย

บริเวณที่วงกลมไว้เป็นลักษณะของการดำเนินทำนองแบบข้ามห้อง และบริเวณที่เป็นรูป
สามเหลี่ยม เป็นการดำเนินทำนองแบบการลากเสียงยาว

ซึ่งการดำเนินทำนองดังกล่าวของซอด้วงนี้ หากพิจารณาดูพบว่ามีความใกล้เคียงกันกับ ทำนองของซอฮู้มาก ด้วยลักษณะของการดำเนินทำนองในวรรครับของซอฮู้ มีความเหมือนกับการดำเนินทำนองของซอด้วงอยู่ในช่วงต้นของวรรครับ กล่าวคือ ใน 2 ห้องแรกของซอด้วงและซอฮู้ นั้นดำเนินทำนองด้วยโน้ตเสียงเดียวกัน แต่มีในซอฮู้ ลักลั่นจังหวะไปรวมอยู่ในห้องที่ 2 ของวรรคทั้งหมด แล้วปล่อยให้ห้องที่ 1 ของวรรคเป็นลักษณะของการลักลั่นจังหวะ ขณะที่ซอด้วงดำเนินทำนองไปตรง ๆ ดังนั้นลักษณะการดำเนินทำนองในส่วนนี้จึงถือว่ามีความสัมพันธ์กันในซอด้วงและซอฮู้ ส่วนจะเช่นนั้น จำนวนค่อนข้างจะเป็นกลางจึงจัดเป็นความสัมพันธ์ได้อย่างลงตัว

นอกจากนี้ในวรรครับ 2 ห้องสุดท้ายของทางซอฮู้ ลักษณะของการดำเนินทำนองมีความโลดโผน พบการใช้เสียงและการดำเนินทำนองที่โดดเด่น กล่าวคือ พบการใช้เสียงควง เร เพื่อทำให้ท่วงทำนองมีการเปลี่ยนระดับเสียงอย่างรวดเร็ว และน่าสนใจ อันถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของซอฮู้ ลักษณะการดำเนินทำนองดังกล่าวนี้ แม้จะดูประหนึ่งไม่สัมพันธ์กันกลอนเครื่องอื่น ๆ แต่ในห้องสุดท้ายของวรรครับก่อนจบ ได้ปรับให้ดำเนินทำนองไปในทางเดียวกัน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้จำนวนซอฮู้ดังกล่าวไม่กระโดดมากจนเกินความสัมพันธ์ไป

เพลงที่ 1 เพลงชมสมุทร

จังหวะที่ 3

ทางห้อง		- ร - ร	- ฟ - ด	- ร - ฟ	- ด - ฟ	-- ซล	- ด - ล	- ซ - ฟ
	--- ล		- ด - ซ	- ล - ฟ	- ฟ - ฟ	--- ล	- ด - ล	- ซ - ฟ
จะเข้	ร ฟ รร	ร ฟ รร	ฟ ร ฟ ด	- ร - ฟ	ด ร ม ฟ	ม ฟ ซล	ด ร ด ล	ด ล ซ ฟ
ซอด้วง						ซล	ด ร ด ล	ด ล ซ
	--- ร	- ร ร ร	ฟ ร ฟ ด	- ร - ฟ	ด ร ม ฟ	ม ฟ		ฟ
ซออู้						ซล	ด ร ด ซ	ด ล ซ
	--- ฟ	ร ร ร ร	ฟ ร ฟ ด	ฟ ด ร ฟ	ร ฟ ด ร	ม ฟ		ฟ

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองจะเข้ นั้น พบว่าโครงสร้างทำนองของทางจะเข้โดยส่วนใหญ่ยังคงใช้ทำนองหลักเป็นเค้าโครงสำคัญในการดำเนินทำนอง ในช่วงวรรคทำนองทำนองจะเข้ดำเนินทำนองในจำนวนลูกเท่าด้วยการตัดเก็บทั้งหมด โดยใช้กลวิธีการตัดสะบัดเสียงเดียว และในห้องสุดท้ายจึงดำเนินทำนองเช่นเดียวกันกับในทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองซอด้วงนั้น พบว่าใช้โครงสร้างของทำนองหลักเช่นเดียวกับจะเข้เหมือนกัน ตลอดทั้งหากสังเกตจะพบว่าการดำเนินทำนองของซอด้วงและจะเข้ นั้นใช้จำนวนเดียวกันทั้งในวรรคทำและวรรครับในการดำเนินทำนอง

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองซออู้ พบว่าทำนองในทางซออู้ได้ใช้ทำนองหลักเป็นโครงสร้างในการสร้างสรรค์ทำนองเช่นเดียวกัน แต่ในการสร้างทำนองนั้นทางซออู้ค่อนข้างจะดำเนินทำนองหลักออกมาจากทำนองหลักบ้าง โดยเฉพาะในจังหวะที่ 3 นี้ หากพิจารณาจะพบว่าทางซออู้มีการใช้เสียง ฟา เป็นเสียงหลักในการสร้างสรรค์ทำนอง ทั้งนี้เมื่อ

ดำเนินทำนองมาจนถึงในวรรคครบแล้ว พบว่าสำนวนขออุ้จะปรับเข้ากับทำนองหลักมากขึ้น เช่นเดียวกับในจะเข้ และซอด้วง

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

การดำเนินทำนองในวรรคทำของจะเข้ในช่วงต้นนั้น เนื่องจากสำนวนในทำนองหลักดำเนินทำนองเป็นสำนวนลูกเท่า ในทางจะเข้จึงดำเนินทำนองเป็นสำนวนลูกเท่าเช่นกัน แต่เป็นการดำเนินทำนองแบบเก็บ โดยการบรรเลงซ้ำทำนองเดิม มีการใช้กลวิธีการสับัดเสียงเดียวเน้นย้ำเสียง เร อันเป็นเสียงลูกเท่าในวรรคนี้ และในห้องสุดท้ายของวรรคทำจึงเปลี่ยนไปดำเนินทำนองโดยใช้สำนวนทำนองหลัก

และเมื่อพิจารณาการดำเนินทำนองในวรรคทำของซอด้วงนั้น พบว่าดำเนินทำนองเช่นเดียวกับสำนวนทำนองของจะเข้ แต่เปลี่ยนวิธีการดำเนินทำนองในช่วงที่เป็นลูกเท่าให้แตกต่างไปจากจะเข้ใหม่ คือ ดำเนินทำนองโดยใช้เสียง เร เพียงเสียงเดียวเท่านั้นในการดำเนินทำนอง และไม่ดำเนินทำนองเก็บเต็มเหมือนจะเข้ ส่วนทำนองอื่น ๆ ที่เหลือในวรรคทำของซอด้วงดำเนินทำนองเหมือนกันสำนวนของจะเข้ทุกประการ

การดำเนินทำนองในวรรคทำของซออุ้ นั้น ค่อนข้างจะแตกต่างไปจากจะเข้และซอด้วง โดยใน 2 ห้องแรกที่เป็นสำนวนลูกเท่า นั้น เริ่มดำเนินทำนองในจังหวะเดียวกันกับซอด้วง แต่ใช้เสียง ฟา เข้าร่วมในการดำเนินทำนองด้วย เพื่อให้สำนวนฟังแล้วมีความหลากหลายของเสียง ส่วนใน 2 ห้องสุดท้ายเป็นการดำเนินทำนองแบบเก็บ สังเกตว่ามีการใช้เสียง ฟา เป็นเสียงหลักในการดำเนินทำนอง เพราะตลอดทั้งวรรคทำของซออุ้ นี้ จะพบเสียง ฟา ระคนอยู่โดยทั่ว ด้วยเสียงดังกล่าวเป็นเสียงแรกในกลุ่มเสียงปัญจมูล ฟ ช ล X ต ร X ที่จังหวะนี้ดำเนินทำนองอยู่ การใช้เสียงแรกนี้ย่อมทำให้เพลงมีสำนวนชัดเจน

จากการดำเนินทำนองในวรรคทำของทั้ง 3 เครื่อง จะมีกลุ่มสำนวนที่ใช้ร่วมกันทุกเครื่องคือ ในห้องที่ 3 ของวรรคทำ สำนวนของทุกเครื่องจะใช้สำนวนเดียวกัน ทำให้เพลงมีสำนวนที่สัมพันธ์กัน

การดำเนินงานในวรรคแรกของจะเข้และในวรรคแรกของซอด้วง พบว่าดำเนินงานโดยใช้สำนวนเดียวกันในการดำเนินงานทุกประการ ทำให้สำนวนมีความกลมกลืนเป็นอันหนึ่งเดียวกัน

ส่วนการดำเนินงานในวรรคแรกของซอด้วงนั้น แม้จะมีการดำเนินงานที่แตกต่างไปจากจะเข้และซอด้วงบ้าง แต่หากพิจารณาโดยองค์รวมก็จะพบว่าสำนวนในวรรคแรกของซอด้วงก็มีความกลมกลืนสอดคล้องกันกับสำนวนของจะเข้และซอด้วงเช่นกัน เพียงแต่มีจุดที่ดำเนินงานแตกต่างกันออกไปเพียง 2 จุดเท่านั้น ดังนี้

	ชล	ด ร ด ช	ด ล ช
ร ฟ ด ร	ม ฟ		ฟ

ในบริเวณที่วงกลมไว้ คือบริเวณที่มีการดำเนินงานแตกต่างไปจากจะเข้และซอด้วง โดยในจุดแรกนี้ ดำเนินงานเพื่อให้รับกับสำนวนที่ส่งมาจากวรรคทำ ส่วนห้องที่ 3 ของวรรครับนั้น ดำเนินงานเพื่อให้มีการใช้คู่เสียงที่กว้างขึ้นคือเสียงสุดท้าย โด และ ซอล นอกจากนั้นการดำเนินงานในส่วนอื่น ๆ ก็เหมือนกันหมดกับจะเข้และซอด้วง

กล่าวโดยสรุปความสัมพันธ์ของกระสวนทำงานในเครื่องจะเข้ ซอด้วง และซอด้วง พบว่ามีความสัมพันธ์กันทั้งในวรรคทำและวรรครับ เฉพาะในทางซอด้วงนั้นพบว่าดำเนินงานอย่างแตกต่างไปจากเครื่องมือชิ้นอื่น ๆ

เพลงที่ 1 เพลงชมสมุทร

จังหวะที่ 4

ทางฆ้อง	-ร-ช	-ฟ-ร	ดุรุ	-ฟ-ช	-ล-ดี	-ล	ชช	ฟฟ-รุ
	-ล-ช	-ฟ-ล	-ทุ	-ฟ-ช	-ล-ด	-ล-ช	-ฟ	
จะเข้	ดรฟช	ลชฟร	ฟ ร	ดรฟช	ฟชลท	ดีทลช	ดีลชฟ	ลชฟร
			ล ด					
ฆอด้วง	ช	ลช	ดลช	ช	ดชลท	ดทลช	ดลช	ลช
	ดรฟ	ฟร	ฟ	ดรฟ			ฟ	ฟร
ฆอขลุ่ย	ดลดช	ลลช	ชล	ช ช	รดวล	ด ลช	ทลดท	ลช
		ฟร	ฟ ฟ	รฟ		ฟ		ฟร

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

กระสวนทำนองหลักในจังหวะที่ 4 นี้ เป็นกระสวนทำนองที่ดำเนินทำนองซ้ำกันกับกระสวนทำนองในจังหวะที่ 2 แล้ว หากแต่ในการดำเนินทำนองในเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชิ้นพบว่าการดำเนินทำนองแตกต่างไปจากในจังหวะที่ 2 ดังนั้นจึงต้องทำการวิเคราะห์การดำเนินทำนองใหม่อีกครั้ง

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองจะเข้ นั้น พบว่าทำนองจะเข้ได้นำเอาโครงสร้างทำนองหลักไปเป็นแกนสำคัญในการการสร้างสรรค์ ในช่วงวรรคทำนองจะเข้ดำเนินทำนองแบบเก็บทั้งหมด ลักษณะของทิศทางกระสวนทำนองเป็นเช่นเดียวกับทิศทางของกระสวนทำนองหลัก หากสังเกตเสียงลูกตกในแต่ละห้องของทางจะเข้ พบว่าตกตรงกับเสียงลูกของทำนองหลักทุกห้อง ส่วนในวรรครับนั้น ดำเนินทำนองเช่นเดียวกับวรรคทำ คือดำเนินทำนองแบบเก็บไปเช่นกัน และยังคงรักษาเค้าโครงของทำนองหลักและทิศทางในการดำเนินไว้

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองซอด้วง พบว่าทำนองซอด้วงได้นำเอา โครงสร้างทำนองหลักไปเป็นแกนสำคัญในการการสร้างสรรค์ทำนองเช่นเดียวกับจะเข้ จำนวนทั้ง ในวรรคทำแล้ววรรครับนั้น ลักษณะการดำเนินทำนองเป็นการดำเนินทำนองแบบเก็บ โดยใช้ โครงสร้างจากทำนองหลักเป็นแนวทางการสร้างสรรค์ สำหรับทิศทางของกระสวนทำนองพบว่าขึ้น ลงสอดคล้องไปกับทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองซอู้ พบว่าลักษณะการดำเนินทำนองนั้น แตกต่างไปจากทำนองของจะเข้และซอด้วง แต่ยังคงรักษาเค้าโครงทำนองหลักไว้ แม้จะดำเนิน ทำนองแตกต่างกันในบางตำแหน่ง เช่นในช่วงต้นวรรคทำ ทำนองหลักนั้นเริ่มดำเนินทำนองด้วย เสียงต่ำ แต่ในทางซอู้เริ่มดำเนินทำนองในเสียงสูง แต่ในการเริ่มด้วยเสียงสูงนั้นเพื่อประโยชน์ให้ เสียงซอู้ที่เบา นั้น มีการกระโดดมากขึ้น เพื่อให้เสียงได้พุ่งออกมาเมื่อบรรเลงรวมวง

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

การดำเนินทำนองในวรรคทำของจะเข้ในช่วงต้น เป็นการแปรทำนองมาจากทำนองหลัก ด้วยวิธีการแปรทำนองแบบเก็บ ลักษณะสำนวนของจะเข้ในวรรคทำและสำนวนวรรคทำของ ซอด้วง เป็นสำนวนเดียวกัน มีการดำเนินทำนองที่แตกต่างกันเฉพาะในห้องที่ 3 เท่านั้น นอกนั้น พบว่าดำเนินทำนองแบบเดียวกัน

การดำเนินทำนองในวรรคทำของซอู้ พบว่าเป็นลักษณะของการดำเนินทำนองแบบเก็บ เช่นเดียวกับกับจะเข้ และซอด้วง แต่มีการดำเนินทำนองที่มีท่วงที่แตกต่างกันออกไป เช่นในการ เริ่มดำเนินทำนองต้นวรรคในห้องที่ 1 ทางซอู้จะเริ่มดำเนินทำนองด้วยเสียงโดสูง ขณะที่จะเข้ และซอด้วงจะเริ่มดำเนินทำนองในเสียงโดต่ำ และเมื่อดำเนินทำนองเข้าในห้องที่ 2 ก็จะเป็น สำนวนเดียวกันหมดทั้ง 3 เครื่องดนตรี ใน 2 ห้องสุดท้ายพบว่า การดำเนินทำนองของซอู้ แตกต่างไปจากจะเข้และซอด้วงมาก แต่ก็ยังคงรักษาเสียงลูกตกและทิศทางของเสียงไว้ตรงกับ ทำนองหลักโดยตลอด

การดำเนินทำนองในวรรครับของจะเข้ นั้น พบว่าใช้สำนวนในการดำเนินทำนอง เช่นเดียวกับกับสำนวนจะเข้ในวรรครับของจังหวัดที่ 2 ทุกประการ เนื่องด้วยเป็นซ้ำสำนวนที่ ปฏิบัติซ้ำในเพลง

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของการดำเนินงานในทางจะเข้และทางซอด้วง ในช่วงวรรค
รับพบว่า การเดินสำนวนในทางซอด้วงนั้น มีความใกล้เคียงกับสำนวนจะเข้เป็นอย่างมาก มีการ
เปลี่ยนแปลงสำนวนเล็กน้อยในห้องที่ 1 ของวรรครับ คือใช้เสียง โด เริ่มดำเนินงาน ขณะ
จะเข้ใช้เสียง ซอล นอกนั้นก็ดำเนินงานเช่นเดียวกันทั้งหมด

การดำเนินงานในวรรครับของทางซอด้วงนั้น พบว่ามีการดำเนินงานที่แตกต่างไปจาก
ทางจะเข้และทางซอด้วงอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือทิศทางในการดำเนินงานของทางจะเข้และทาง
ซอด้วงนั้น ดำเนินงานเป็นลักษณะของทิศทางขึ้นและลงอย่างเป็นระเบียบ ในทางซอด้วง
พบว่า ลักษณะของสำนวนกลอนเป็นลักษณะของสำนวนที่ยกย่อนมาก โดยเฉพาะในห้องที่ 1 –
2 ของวรรครับ ทำให้ทิศทางของเสียงจึงเป็นลักษณะยกย่อนตาม

ร ด ร ล	ด ล ช	ท ล ด ท	ล ช
	ฟ		ฟ ร

บริเวณที่วงกลมไว้คือการดำเนินงานที่ยกย่อนของซอด้วง อันเป็นการดำเนินงานที่
แตกต่างไปจากจะเข้และซอด้วง

ในห้องที่ 3 – 4 ของวรรครับ ลักษณะของการดำเนินงานของสำนวนจึงเริ่มคลี่คลาย
ดำเนินงานเกาะกลุ่มเข้ากับจะเข้และซอด้วง

ลักษณะของการดำเนินงานของซอด้วง ย่อมแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์เฉพาะตนเองซอด้วง
ที่ต้องดำเนินงานให้มีสำนวนที่ยกย่อน กระโดด ด้วยจะส่งเสริมให้เสียงของซอด้วงได้สำแดง
ออกเมื่อต้องบรรเลงรวมวง ด้วยซอด้วงเป็นซอเสียงเบา ขณะที่เครื่องดนตรีชิ้นอื่นมีเสียงดังกว่า การ
เลือกดำเนินงานให้มีลักษณะพิเศษเช่นนี้ จึงเป็นวิธีการแก้ได้อย่างหนึ่ง

เพลงที่ 1 เพลงชมสมุทร

จังหวะที่ 5

ทางซ้อง	ดู ู	ฟู ู	ดู ู	ฟู ู	ล ท	ด ื ท	ด ื ล	ล ช
	- ล	ดู ดู	ดู ดู	ดู ู	ฟ ช	ล ช	ช ฟ	ฟ ร
จะ เช้	ร ฟ ร ร	ฟ ช ฟ ร	ด ร	ด ร ฟ ช	ฟ ช ล ท	ด ื ท ล ช	ด ื ล ช ฟ	ล ช ฟ ร
			ช ล					
ชอด้วง	ช ล ด ร		ล ช	ช	ด ช ล ท	ด ท ล ช	ด ล ช ฟ	ล ช ฟ ร
		ด ฟ ด ร	ฟ ด	ร ม ฟ				
ชอู้		ล ช	ช ล	ช ช	ร ด ร ล	ล	ช ด ฟ ล	ล ช ฟ ร
	ร ฟ ร ร	ฟ ร	ฟ ฟ	ร ฟ		ด ร ฟ		

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองจะเข้ นั้น พบว่าทำนองจะเข้ได้นำเอาโครงสร้างทำนองหลักไปเป็นแกนสำคัญในการการสร้างสรรค์ ในช่วงวรรคทำนองจะเข้ดำเนินทำนองแบบเก็บทั้งหมด แต่ในการดำเนินทำนองของทำนองหลักนั้น เป็นลักษณะของการดำเนินทำนองแบบบังคับทาง แต่เมื่อพิจารณาในทางจะเข้พบว่า ลักษณะการดำเนินทำนองมิได้ดำเนินทำนองบังคับทางตามทำนองหลักทั้งหมด โดยใน 2 ห้องแรก ดำเนินทำนองแปรทางให้แตกต่างไปจากทำนองหลักเล็กน้อย ส่วนที่เหลืออีก 2 ห้องก็หันมาดำเนินทำนองเกาะติดทำนองหลัก

การดำเนินทำนองในวรรครับของทางจะเข้ พบว่าสำนวนในการดำเนินทำนองของจะเข้ นั้นได้นำเอาสำนวนทำนองหลักมาใช้ในการดำเนินทำนองเลย ด้วยลักษณะของการดำเนินทำนองในทำนองหลักนั้น เป็นลักษณะของการดำเนินทำนองแบบบังคับทาง

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองซอด้วง พบว่าทำนองซอด้วงก็ได้นำโครงสร้างทำนองหลักไปเป็นแกนสำคัญในการแปรทางเช่นเดียวกับทางจะเข้ แต่ต่างตรงที่ในวรรคทำ 2 ห้องแรกของทางซอด้วง ดำเนินทำนองโดยใช้สำนวนทำนองหลักเป็นสำนวนซอด้วง ส่วน 2 ห้องหลังของวรรคทำ การดำเนินทำนองเป็นลักษณะของการดำเนินทำนองแบบไล่เสียงขึ้น

การดำเนินทำนองในวรรครับของทางซอด้วง ได้ใช้สำนวนทำนองของทำนองหลักเป็นสำนวนในการดำเนินทำนอง แต่มีการเปลี่ยนแปลงบางส่วนเล็กน้อย คือในเสียงที่ 1 ห้องที่ 1 ของวรรครับในทางซอด้วงเลือกใช้เสียง โด ขณะที่ในทำนองหลักใช้เสียง ฟา ส่วนที่เหลือจากนี้ดำเนินทำนองเช่นเดียวกับทำนองหลักทั้งหมด

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองซอู้ พบว่าทำนองของซอู้ดำเนินทำนองอยู่ในโครงสร้างทำนองหลักเช่นกันกับจะเข้และซอด้วง แต่ลักษณะของการดำเนินทำนองนั้นแตกต่างไปจากทำนองหลักและทำนองจะเข้ซอู้ กล่าวคือลักษณะของการดำเนินทำนองในวรรคทำของทำนองหลักนั้นเป็นลักษณะของการบังคับทาง แต่ในทางซอู้ได้ดัดแปลงทำนองบังคับทางดังกล่าวให้มีการดำเนินทำนองแบบซับซ้อน

ส่วนการดำเนินทำนองในวรรครับนั้น ดำเนินทำนองอย่างผาดโผน แต่ยังคงรักษาเสียงลูกตกและเลือกใช้เสียงภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลเป็นเสียงหลักในการดำเนินทำนอง และในห้องสุดท้ายของวรรครับ ก็เป็นการดำเนินทำนองเหมือนกันกับทำนองหลัก ทำให้สำนวนมีความกลมกลืนสัมพันธ์กัน

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

การดำเนินทำนองในวรรคทำของจะเข้ในช่วงต้น เป็นการแปรทำนองมาจากทำนองหลักด้วยวิธีการแปรทำนองแบบเก็บ ลักษณะสำนวนของจะเข้ในวรรคทำนั้นดำเนินทำนองแตกต่างไปจากทำนองหลัก ขณะที่ซอด้วงดำเนินทำนองโดยใช้ทำนองหลักในการดำเนินทำนอง ดังนั้นทางจะเข้และทางซอด้วงในวรรคทำจึงดำเนินทำนองแตกต่างกันไป อันถือเป็นลักษณะของการดำเนินทำนองด้วยการสอดทำนองประสานกัน เป็นความสัมพันธ์กันในรูปแบบหนึ่ง

การดำเนินงานในวรรคทำของซอฮู้ นั้น ใน 2 ห้องแรกลักษณะของการดำเนินงานใกล้เคียงกันกับจำนวนของจะเข้มาก โดยเฉพาะในห้องที่ 1 ที่ดำเนินงานเหมือนกันกับจะเข้ ส่วนท่วงทำนองอื่น ๆ ที่เหลือภายในวรรคทำ ลักษณะการดำเนินงานเป็นการำเนินทำนองที่มีจำนวนยอกย้อนไปมา ทำให้กลอนเพลงแปลกไปจากกลอนของเครื่องอื่น ๆ

กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของกระสวนทำนองในวรรคทำของทั้ง 3 เครื่องพบว่า ท่วงทำนองในวรรคนี้ ในแต่ละเครื่องต่างแสดงอัตลักษณ์ในการแปรทำนองของแต่ละเครื่องอย่างเต็มที่ กลอนเพลงจึงแตกต่างกันไปทั้งหมด แต่หากบรรเลงร่วมกันแล้ว พบว่าทางที่แตกต่างกันดังกล่าวนี้ สามารถสอดทำนองบรรเลงให้ไพเราะและน่าฟังได้มาก

การดำเนินงานในวรรครับของจะเข้และซอดังพบว่า ทั้ง 2 เครื่องนี้ได้ใช้จำนวนจากทำนองหลักมาเป็นจำนวนของตนในการดำเนินงานทั้งคู่ แต่เฉพาะในซอดังนั้นมี การเปลี่ยนแปลงเสียงเล็กน้อย คือ ในห้องแรกของวรรครับ ทางซอดังได้เริ่มด้วยเสียง โด แทนเสียงฟา ที่ทำนองหลักและจะเข้เลือกใช้ในการบรรเลง จึงนับว่าในวรรครับทางของจะเข้และซอดังมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันมาก รวมไปถึงสัมพันธ์กับทำนองหลักอีกด้วย

การดำเนินงานในวรรครับของซอฮู้ พบว่าการดำเนินงานมีท่วงที่ลีลากระโดดและโลดโผนกว่าจะเข้และซอดังมาก แม้ในทำนองหลักเองก็ตาม ทางของซอฮู้ในวรรครับนี้ค่อนข้างจะดำเนินกลอนออกห่างมาก มีลักษณะของจำนวนยอกย้อนและการกระโดดใช้เสียงที่ข้ามมาก ๆ ทำให้จำนวนกลอนของซอฮู้ในช่วงนี้โดดเด่นมากเมื่อบรรเลงรวมวง

ร ด ร ล	ล	ซ ด ฟ ล	ล ช ฟ ร
	ด ร ฟ		

บริเวณที่วงกลมไว้ เป็นลักษณะของการดำเนินงานที่มีจำนวนยอกย้อน ส่วนบริเวณที่ทำสามเหลี่ยมไว้ คือส่วนที่มีการดำเนินงานโดยการใช้เสียงข้ามเป็นคู่ 5 คือเสียง ซอล และเสียง โด

เพลงที่ 1 เพลงชมสมุทร

จังหวะที่ 6

ทางฆ้อง	-ด-ล	-ช	ฟฟ	ชช-ล	-ด-ร	-ด	ลล	ชช-ฟ
	-ด-ล	-ช-ฟ	-ช	-ล	-ด-รี	-ด-ล	-ช	ฟ
จะเข้	ดรีดิล	ลลชฟ	มรดร	มฟชล	ชลดรี	ฟร็ดล	ดรีดิล	ดิลชฟ
ซอด้วง	ดรดล	ดลช		ชล	ชลดร	ล	รดลช	ดลช
		ฟ	ดรมฟ	มฟ		ฟรด		ฟ
ซออู้	ชลร	ดลช		ชล	ชลด	รดลช	ชลช	ดลช
	ฟ	ฟ	มรดฟ	มฟ	ฟ		ฟ	ฟ

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองจะเข้ นั้น พบว่าทำนองจะเข้ได้นำเอาโครงสร้างทำนองหลักไปเป็นแกนสำคัญในการการสร้างสรรค์ท่วงทำนอง โดยลักษณะของการดำเนินทำนองของจะเข้ทั้งในวรรคทำและวรรครับนั้น ดำเนินทำนองโดยกลวิธีการติดเก็บทั้งสิ้น ทั้งนี้สังเกตว่าเสียงลูกตกในทำนองของจะเข้ นั้นนั้นตกตรงกันกับเสียงลูกตกของทำนองหลักเกือบทั้งหมด ยกเว้นในห้องที่ 3 และห้องที่ 7 ซึ่งในทางดนตรีไทยไม่นับเป็นห้องสำคัญ

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองซอด้วงนั้น พบว่าทางซอด้วงก็ได้้นำเอาโครงสร้างทำนองหลักไปเป็นแกนสำคัญในการการสร้างสรรค์ท่วงทำนอง โดยลักษณะของการดำเนินทำนองของซอด้วงทั้งในวรรคทำและวรรครับนั้น ดำเนินทำนองโดยวิธีการบรรเลงแบบเก็บทั้งหมด อีกทั้งท่วงทำนองที่เลือกใช้ในการดำเนินทำนองพบว่าเป็นท่วงทำนองเดียวกันกับท่วงทำนองของจะเข้ด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทำนองซออุ้นั้น พบว่าทางซออุ้นี้ใช้แนวทำนองของทำนองหลักเป็นแนวทางในการแปรทำนอง หากแต่ในการแปรทำนองของทางซออุ้นั้น มีความซับซ้อนกว่าในทางจะเข้และซอดัง ทั้งในวรรคทำและวรรครับ ทำให้ทำนองของซออุ้นี้มีลักษณะอาการพันกันกับทำนองหลัก มากกว่าจะเกาะกับทำนองหลักเช่นที่ปรากฏในจะเข้และซอดัง

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

การดำเนินทำนองในวรรคทำและวรรครับของจะเข้และซอดังนั้น พบว่าใช้สำนวนทำนองเดียวกันในการดำเนินทำนอง มีบางตำแหน่งเท่านั้นที่มีการดำเนินทำนองแตกต่างไปบ้าง แต่ก็เพียงส่วนน้อยเท่านั้น แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างกระสวนทำนองของจะเข้และสำนวนทำนองของซอดัง

จะเข้	ดํ รั ดํ ล	ล ดํ ล ช ฟ	ม ร ด ร	ม ฟ ช ล	ช ล ดํ รั	ฟ รั ดํ ล	ดํ รั ดํ ล	ดํ ล ช ฟ
ซอดัง	ด ร ด ล	ด ล ช		ช ล	ช ล ด ร	ล	ร ด ล ช	ด ล ช
		ฟ	ด ร ม ฟ	ม ฟ		ฟ ร ด		ฟ

บริเวณที่วงกลมไว้คือส่วนที่ดำเนินทำนองต่างกัน จะเข้และซออุ้นั้น ส่วนที่เหลือจะเห็นว่าดำเนินทำนองแบบเดียวกันทั้งหมด

ส่วนการดำเนินทำนองของซออุ้นั้น ในวรรคทำพบว่า มีลักษณะการดำเนินทำนองที่มีทำนองแตกต่างไปจากจะเข้และซอดัง โดยเฉพาะในห้องที่ 1 ของวรรคที่ดำเนินทำนองแตกต่างมาก พอดำเนินทำนองมาถึงห้องที่ 2-4 จึงหันกลับมาดำเนินทำนองเกาะกลุ่มกับเครื่องอื่น ๆ

ช ล ร	ด ล ช		ช ล
ฟ	ฟ	ม ร ด ฟ	ม ฟ

บริเวณที่วงกลมไว้คือส่วนที่ดำเนินทำนองแตกต่างไปจากจะเข้และซอดัง ส่วนในห้องที่ 2-4 นั้นเริ่มดำเนินทำนองเกาะกลุ่มกับจะเข้และซอดัง แม้จะมีส่วนที่ต่างกัน แต่ไม่มากเท่า

การดำเนินงานในวรรคแรกของทางซออยู่นั้น พบว่าท่วงที่ในการดำเนินงานแตกต่างไปจากทางอื่น ๆ อย่างมาก โดยเฉพาะในห้องที่ 1 - 3 ของวรรคหน้านั้น ดำเนินงานผิดแผกแตกต่างไปอย่างโดดเด่น และหันกลับมาดำเนินงานเกาะกลุ่มอีกครั้งในห้องสุดท้าย เพื่อแสดงความสัมพันธ์และความกลมกลืนกัน

ช ล ด	ร ด ล ช	ช ล ช	ด ล ช
ฟ		ฟ	ฟ

บริเวณที่วงกลมไว้ คือส่วนที่ดำเนินงานแตกต่างไปจากทางอื่น

กล่าวโดยสรุปถึงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนทำนองในแต่ละเครื่องนั้น ในจังหวะที่ 6 นี้ พบว่าทางจะเข้และทางซอด้วง มีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างมาก ตลอดทั้งยังสัมพันธ์กันกับทำนองหลักด้วยอีกประการหนึ่ง ส่วนทางซออยู่นั้นแม้จะดำเนินงานแตกต่างไปบ้างจากจะเข้และซอด้วง แต่ท่วงทำนองก็มีความไพเราะและสอดคล้องกันดีเมื่อบรรเลงรวมวง

เพลงที่ 1 เพลงชมสมุทร

จังหวะที่ 7

ทางฆ้อง	-ร-ช	-ฟ-ร	ดุรุ	-ฟ-ช	-ล-ดี	-ล	ชช	ฟฟ-รุ
	-ล-ช	-ฟ-ล	-ทุ	-ฟ-ช	-ล-ด	-ล-ช	-ฟ	
จะเข้	ด ร ฟ ช	ล ช ฟ ร	ด ร	ด ร ฟ ช	ฟ ช ล ท	ดี ท ล ช	ดี ล ช ฟ	ล ช ฟ ร
			ล ด					
ฆอด้วง	ช ล ช	ด ล ช	ร ด ล ช	ด ช ล ท	ด ท ล ช	ด ล ช	ล ช	
	ด ร ฟ	ฟ ร	ฟ			ฟ	ฟ ร	
ฆอขลุ่ย	ช ล ด ช	ล ช	ช ล	ช ช	ด ช ล ด	ร ด ล ช	ด ช ด ท	ล ช
		ฟ ร	ฟ ฟ	ร ฟ				ฟ ร

การดำเนินทำนองในจังหวะที่ 7 นี้ เป็นการดำเนินทำนองซ้ำกันกับจังหวะที่ 2 และ 4 ซึ่งลักษณะของการดำเนินทำนองในจังหวะที่ 7 นี้ ดำเนินทำนองอย่างใกล้เคียงกันมากกับจังหวะที่ 4 ดังนั้นผลการวิเคราะห์จึงออกมาเหมือนกัน ดังนั้นการวิเคราะห์ในจังหวะที่ 7 นี้ผู้วิจัยจึงขอข้ามไปด้วยผลการวิเคราะห์ย่อเหมือนกัน

เพลงที่ 1 เพลงชมสมุทร

จังหวะที่ 8

ทางฆ้อง	ค ุ ุ	ฟ ุ ุ	ค ุ ุ	ฟ ุ ุ	ล ท	ด ุ ท	ด ุ ล	ล ช
	- ล	ค ุ ค ุ	ค ุ ล ุ	ค ุ ุ	ฟ ช	ล ช	ช ฟ	ฟ ร
จะเข้	ร	ฟ ช ฟ ร	ฟ ุ ุ	ด ร ฟ ช	ฟ ช ล ท	ด ุ ท ล ช	ท ล ด ุ ท	ล ช ฟ ร
	ช ล ค		ล ค					
ซอด้วง	ช ล ค ร	ช	ค ล ช	ร ค ล ช	ค ร ค ท	ท ล ช	ล ค ร ค	ล ช
		ฟ ุ ุ ร	ฟ			ฟ		ฟ ุ ุ
ซออู้	ช ล ค ร	ล ช	ค ล ช	ร ค ล ช	ล ช ล	ค ุ ช	ล ช	
		ฟ ุ ุ	ฟ		ฟ	ร ฟ	ร ฟ	ร ค ฟ ร

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

การดำเนินทำนองในจังหวะที่ 9 นี้ เป็นการดำเนินทำนองซ้ำกับจังหวะที่ 5 แต่เมื่อพิจารณาการดำเนินทำนองในจะเข้ ซอด้วง และซออู้ กลับพบว่าการดำเนินทำนองที่แตกต่างออกไป ดังนั้นในการวิเคราะห์จึงต้องทำการวิเคราะห์การแปรผันทำนองดังกล่าวอีกครั้ง

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองจะเข้ นั้น พบว่าทำนองหลักเป็นลักษณะการดำเนินทำนองแบบเก็บบังคับทาง แต่ในทางจะเข้ นั้นนำเอาท่วงทำนองดังกล่าวมาดัดแปลงตกแต่ง การดำเนินทำนองเสียงใหม่แต่ยังคงเค้าของทำนองหลักอยู่ โดยเฉพาะในวรรครับของทางจะเข้ นั้น นำเอาท่วงทำนองหลักมาเป็นท่วงทำนองในการดำเนินทำนองตนเอง จึงจัดว่าเป็นกระสวนทำนองที่มีความสัมพันธ์และเกาะกลุ่มกับทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองซอดัง ในวรรคทำพบว่าซอดังยังคงเอาแนวทำนองหลักมาใช้เป็นฐานในการดำเนินทำนอง แต่มีการปรับแต่งจำนวนให้แตกต่างไปจากทำนองหลักบ้างเล็กน้อย แต่ในวรรครับของทางซอดัง พบว่าการดำเนินทำนองมีความซับซ้อนกว่าที่ผ่านมากกว่าที่ผ่านมา แต่ยังคงรักษาเค้าทำนองหลักเอาไว้

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองซอคู่ ในวรรคทำพบว่าคงเค้าของทำนองหลักเอาไว้อยู่บ้าง แต่ในเรื่องของกระสวนทิศทางการดำเนินทำนองนั้นเมื่อพิจารณากลับดำเนินทำนองสวนทางกันกับทำนองหลัก เพื่อต้องการให้เสียงที่ออกมาเจิดจ้าขึ้น จึงต้องเลือกดำเนินทำนองแบบดังกล่าว

ช ล ด ร	ล ช	ด ล ช	ร ด ล ช
	ฟ ร	ฟ	

บริเวณที่วงกลมไว้ คือจำนวนที่ทิศทางกระสวนทำนองดำเนินทำนองสวนทางกันกับทำนองหลัก คือในทางซอคู่ทิศทางพุ่งขึ้น แต่ในทำนองหลักทิศทางเป็นขาลง

ส่วนการดำเนินทำนองในวรรครับนั้น พบว่าจำนวนซอคู่แม้จะเอาโครงของทำนองหลักไว้ แต่การดำเนินทำนองนั้น เลือกใช้จำนวนยอกย้อนไปมา ทำให้จำนวนฟังมีความซับซ้อนน่าฟัง แต่อย่างไรก็ตาม ระดับเสียงและลูกตกสำคัญ ตลอดทั้งโครงสร้างหลัก ๆ ยังคงเค้าทำนองหลักอยู่

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

การดำเนินทำนองในวรรคทำของจะเข้ พบว่าลักษณะของการดำเนินทำนองจะดำเนินทำนองแบบพื้น ๆ ซึ่งแตกต่างไปจากทางซอดังและซอคู่ พบว่าลักษณะของการดำเนินทำนองจะแตกต่างไปจากจะเข้ นอกจากนี้หากพิจารณาจะพบว่าทำนองของทั้งซอดังและซอคู่ เป็นทำนองเดียวกัน ดังนั้นความสัมพันธ์ในวรรคทำนี้ ทางซอดังและทางซอคู่มีความสัมพันธ์กลมกลืนกัน ขณะที่จะเข้แม้จะเลือกดำเนินทำนองในทางพื้น ๆ แต่ก็กลมกลืนกันกับทางอื่น ๆ ด้วยลักษณะจำนวนเรียบ ไม่ขวางกับจำนวนอื่น ๆ

การดำเนินงานของจะเข้าในวรรครับนี้ พบว่าดำเนินงานโดยใช้จำนวนของทำงานหลักเป็นจำนวนในการดำเนินงานทุกประการ ในขณะที่ทางขอด้วงพบว่าการดำเนินงานที่โลดโผนกว่าที่ผ่านมา กล่าวคือมีการดำเนินงานโดยการใช้นัก 5 เข้าร่วมในการดำเนินงาน ซึ่งลักษณะการดำเนินงานในแบบดังกล่าวนี้ มักเป็นลักษณะของขออยู่

ด ร ค ท	ท ล ช	ล ด ร ค	ล ช
	ฟ		ฟ ร

บริเวณที่วงกลมไว้ เป็นบริเวณที่จำนวนเพลงของทางขอด้วงมีการดำเนินงานโดยใช้คู่ 5 เป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์ท่วงทำนอง ซึ่งลักษณะดังกล่าวมักพบในทางขออยู่

ซึ่งเมื่อพิจารณาในวรรครับของขออยู่พบว่าจำนวนดำเนินงานอย่างโลดโผนเช่นเดียวกันกับขอด้วง แต่ต่างกันในเรื่องของท่วงที่ กล่าวคือในทางขออยู่นั้นการดำเนินงานจะมีลักษณะเป็นชุด อธิบายได้ว่าจำนวนในวรรครับที่ขออยู่ใช้นี้ มีการดำเนินงานที่ใช้นี้รูปแบบเดียวกันแต่แตกต่างกันในตำแหน่งเสียง ซึ่งอาการดังกล่าวจะทำให้จำนวนเพลงฟังแล้วเป็นช่อเป็นชั้น ลดหลั่นไล่เรียงเรื่อยมา ทำให้จำนวนเพลงมีระเบียบและไพเราะ ตลอดทั้งยังแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของการดำเนินงานในขออยู่ได้อีกประการหนึ่ง

ล ช ล	ด ช	ล ช	
ฟ	ร ฟ	ร ฟ	ร ค ฟ ร

จำนวนที่ยกมานี้ สังเกตว่าจำนวนเพลงมีการลดหลั่นไล่เรียงกัน ใช้นี้ชุดเดียวกันแต่ต่างกันตรงเสียง ดำเนินทำนองเป็นชุดอย่างเป็นระบบระเบียบ

กล่าวสรุปภาพรวมของความสัมพันธ์ระหว่างทางจะเข้า ขอด้วง และขออยู่ พบว่าการดำเนินงานของจะเข้านั้น เป็นลักษณะการดำเนินงานแบบเรียบ ๆ ยึดโครงสร้างทำงานหลักเป็นแนวทางสำคัญในการแปรท่วง จึงถือว่ากลอนจะเข้าเป็นกลอนที่ไม่ขวางกับกลอนอื่น ๆ ส่วนกลอนของขอด้วงและขออยู่นั้น ในวรรคทำพบที่มีความสัมพันธ์กัน ส่วนในวรรครับพบว่าแต่ละเครื่องต่างดำเนินงานต่างกันในช่วงที่ของตน ทำให้ฉายอัตลักษณ์ของแต่ละเครื่องออกมาอย่างแจ่มชัด

เพลงที่ 1 เพลงชมสมุทร

จังหวะที่ 9

ทางฆ้อง	- ล	ลช	ชม	มร	- ล	ชช	ลล	ด ด-รี
	ชม	มร	รด	ดล	-ม-ร	-ม	-ด	-ร
จะเข้	ดลชม	ลชมร	ชมรด	มรดล				ร
					ดชชชช	ดลลลล	รดดดด	ชลล
ฆอด้วง	ดลช	ลช	ช	ล	ดชชช	ชล	รดดด	ชลดว
	ม	มร	มรด	มรด		รม		
ฆอขลุ่ย	ดลช		ชลช	ล	ชลดช	ลมชล	รดลล	ชลดว
	ม	รมดว	ม	มรด				

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทำนองจะเข้ พบว่าทำนองจะเข้ได้ใช้ทำนองหลักมาเป็นฐานในการสร้างสรรค์ทำนอง โดยลักษณะการดำเนินทำนองในทางจะเข้ นั้น เป็นการดำเนินทำนองแบบเก็บทั้งหมด เนื่องด้วยในทำนองหลักเป็นลักษณะของทำนองที่มีทั้งการบังคับทางแบบเก็บและการดำเนินทำนองแบบจาว ๆ ดังนั้นในทางจะเข้จึงต้องแปรทางเป็นทำนองแบบเก็บ ทั้งนี้เสียงลูกตกในทางจะเข้ นั้น หากสังเกตจะพบว่าในวรรคทำเสียงลูกตกสำคัญตกตรงกันกับทำนองหลักทุกประการ ส่วนในทำนองวรรครับนั้นแม้เสียงลูกตกท้ายห้องแต่ห้องจะไม่ตกตรงกันแต่เป็นลักษณะเฉพาะของการแปรทางนำสำนวนดังกล่าว ซึ่งถือว่ามี ความกลมกลืน สอดคล้อง

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองฆอด้วง พบว่าทำนองฆอด้วงได้ใช้ทำนองหลักมาเป็นฐานในการสร้างสรรค์ทำนอง โดยลักษณะการดำเนินทำนองในทางฆอด้วงนั้น เป็นการดำเนินทำนองแบบเก็บทั้งหมด เช่นเดียวกับการดำเนินทำนองในทางจะเข้ ตลอดทั้งทางที่ใช้

ในการดำเนินทำนองก็เป็นทำนองเดียวกันกับจะเข้ทั้งหมด เพียงแต่มีการปรับเปลี่ยนบ้างในบ้างจุด ผลแห่งความสัมพันธ์จึงเป็นเช่นเดียวกันกับทางจะเข้

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองซอคู่ พบว่าทำนองซอคู่ได้ใช้ทำนองหลักมาเป็นฐานในการสร้างสรรค์ทำนองเช่นเดียวกันกับจะเข้ และซอดัง โดยลักษณะการดำเนินทำนองในทางซอคู่ นั้น เป็นการดำเนินทำนองแบบเก็บทั้งหมด แต่มีความซับซ้อนในการใช้สำนวน โดยเลือกใช้สำนวนที่มีลักษณะเกาะพันไปกับทำนองหลัก แต่ยังคงรักษาเค้าโครงของทำนองหลักไว้

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

การดำเนินทำนองของจะเข้ทั้งในวรรคทำและวรรครับ พบว่ามีความสัมพันธ์กันกับทางของซอดังมาก ด้วยเมื่อพิจารณาจะพบว่าทั้ง 2 เครื่องนี้ใช้สำนวนเดียวกันในการดำเนินทำนองอย่างเดียวกัน แต่มีบางแห่งที่มีการแปรทางแตกต่างกันออกไปบ้าง แต่ยังคงถือว่าเป็นสำนวนที่เกาะกลุ่มกัน

จะเข้	ด ล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ด	ม ร ด ล				ร
					ด ช ช ช ช	ด ล ล ล ล	ร ด ด ด ด	ช ล ด
ซอดัง	ด ล ช	ล ช	ช	ล	ด ช ช ช ช	ช ล	ร ด ด ด	ช ล ด ร
	ม	ม ร	ม ร ด	ม ร ด		ร ม		

บริเวณที่วงกลมไว้ คือบริเวณที่ดำเนินทำนองแตกต่างกันออกกระหว่างทางจะเข้และทางซอดัง

การดำเนินทำนองในทางของซอคู่ นั้น เมื่อพิจารณาภายในวรรคทำจะพบว่า มีบางตำแหน่งที่ทางซอคู่ดำเนินทำนองอย่างเกาะกลุ่มจะเข้และซอดัง เพื่อสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นระหว่างทางของแต่ละเครื่อง ซึ่งในวรรคทำของทางซอคู่ นี้ ยกเว้นในห้องที่ 2 – 3 เท่านั้นที่ดำเนินทำนองแตกต่างไปจากจะและซอดัง เพื่อสร้างอัตลักษณ์ในการดำเนินทำนองของซอคู่

ด ล ช		ช ล ช	ล
ม	ร ม ด ร	ม	ม ร ด

บริเวณที่วงกลมไว้คือส่วนที่ดำเนินงานแตกต่างไปจากจะเข้ และขอด้วง
 ส่วนการดำเนินงานในวรรครับของขอผู้นั้น พบว่าดำเนินงานอย่างซับซ้อนแตกต่าง
 ไปจากเครื่องอื่น ๆ อย่างสิ้นเชิง โดยเฉพาะใน 2 ห้องแรกของวรรครับ ที่มีการดำเนินงานโดย
 ผูกกลอนให้สำนวนมีความซับซ้อนย้อนไปมา ส่วน 2 ห้องหลังจึงหันมาดำเนินงานเกาะกลุ่ม
 เครื่องดนตรีชิ้นอื่น ๆ

ช ล ด ช	ล ม ช ล	ว ด ล ด	ช ล ด ร

บริเวณที่วงกลมไว้เป็นสำนวนที่ดำเนินงานซับซ้อนย้อนไปมา ของวรรครับทางขอผู้นั้น

เพลงที่ 1 เพลงชมสมุทร

จังหวะที่ 10

ทางฆ้อง	- ล	ลช	ชม	มร	- ดุ	รม	- ลช	ชม
	ชม	มร	รด	ดล	- ช	- ด	ม	รด
จะเข้	ด รม ฟ	ช ฟ ม ร	ช ม ร ด	ม ร ด	ด	- ด รม	ช ล ช ม	ช ม ร ด
				ล	ช ล ช ด			
					ด			
ซอด้วง	ฟ	ช	ช	ล	ช ล ท ด	ช ด	ล ช ด ล	ช
	ด รม	ฟ ม ร	ม ร ด	ม ร ด		ร ม		ม ร ด
ซออู้	ด ล ช	ช	ช	ด	ล ช ล	ช ช		ช
	ม	ร ม ร	ฟ ม ฟ	ม ร ด	ฟ	ฟ ม	ม ร ด ร	ม ร ด

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทางจะเข้ นั้น พบว่าทางจะเข้ได้ดำเนินทำนองโดยวิธีการเก็บ เนื่องด้วยทำนองหลักดำเนินทำนองสำนวนบังคับทางแบบเก็บ และปล่อยให้มีการดำเนินทำนองได้ในช่วงวรรครับ ดังนั้นจะเข้จึงดำเนินทำนองด้วยวิธีการบรรเลงแบบเก็บ แต่ได้ทำการปรับเปลี่ยนสำนวนของการเก็บบ้างเล็กน้อย กล่าวคือในวรรคทำของทำนองหลักเป็นการเก็บแบบข้ามเสียงและสำนวนไล่เรียงลงมา แต่ในทางจะเข้ปรับเป็นดำเนินทำนองแบบเรียงนิ้วเรียงเสียง แต่ยังคงอยู่ในเค้าโครงเดิม ส่วนในวรรครับนั้นดำเนินทำนองเกาะกลุ่มทำนองหลักทุกประการ

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทางซอด้วงนั้น พบว่าทางซอด้วงได้นำเอาทำนองหลักมาเป็นฐานในการดำเนินทำนองเช่นเดียวกันกับจะเข้ ลักษณะการดำเนินทำนองดำเนินทำนองด้วยวิธีการบรรเลงเก็บ แต่ได้ปรับเปลี่ยนสำนวนในการดำเนินทำนองจากทำนองหลักด้วย กล่าวคือ กล่าวคือในวรรคทำของทำนองหลักเป็นการเก็บแบบข้ามเสียงและสำนวนไล่เรียงลงมา

แต่ในทางซอด่วงปรับเป็นดำเนินทำนองแบบเรียงเสียงเรียงนิ้ว อย่างไรก็ตามเค้าโครงทำนองหลักยังคงอยู่ ส่วนในวรรครับดำเนินทำนองเกาะกลุ่มกับทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทางซอด่วงนั้น พบว่าทางซอด่วงยังคงใช้ทำนองหลักเป็นแนวทางในการแปรทางเช่นเดียวกันกับจะเข้ และซอด่วง แต่ในการดำเนินทำนองนั้นพบว่าท่วงที่มีความซับซ้อนมาก กล่าวคือในวรรคทำ จำนวนซอด่วงดำเนินทำนองจำนวนออกห่างไปจากทำนองหลักมาก กระทั่งในห้องสุดท้ายของวรรคทำ จำนวนซอด่วงได้เลือกใช้เสียงฟาตและเป็นกลอนฝากในการดำเนินทำนอง คือ เป็นจำนวนที่ฟาตเสียงจบไปอีกห้องถัดไป แทนที่จะจบภายในวรรค การดำเนินทำนองในลักษณะเช่นนี้จัดว่าเป็นการดำเนินทำนองที่มีความซับซ้อนมาก

ด ล ช	ช	ช	ด	ล ช	ล
ม	ร ม ร	ฟ ม ฟ	ม ร ด		ฟ

บริเวณที่วงกลมไว้เป็นบริเวณที่ดำเนินทำนองโดยการใช้จำนวนฝาก ซึ่งตามปกติทำนองหลักจะต้องจบด้วยเสียง ลา แต่ในจำนวนดังกล่าวดำเนินทำนองฝากเสียง ลา ไปในห้องถัดไป การดำเนินทำนองเช่นนี้เรียก กลอนฝาก

การดำเนินทำนองจำนวนในวรรครับของซอด่วง ยังคงดำเนินทำนองอย่างซับซ้อนเช่นเดียวกันกับวรรคทำ แต่ไม่พบการใช้จำนวนฝาก ลักษณะการดำเนินทำนองเป็นการใช้จำนวนที่ถอยเสียงลงอย่างเป็นชุดเป็นระบบใน 2 ห้องแรกของวรรครับ ก่อนจะผันทำนองมาดำเนินทำนองมาเกาะกลุ่มจะเข้และซอด่วงในอีก 2 ห้องหลัง

ล ช	ล	ช	ช		ช
ฟ		ฟ ม	ม ร ด ร		ม ร ด

บริเวณที่วงกลมไว้ เป็นลักษณะของการดำเนินทำนองที่ ถอยเสียงลงอย่างเป็นชุด ก่อนจะผันกลับไปสู่ทำนองที่เกาะกลุ่มเครื่องดนตรีอื่น ๆ

4.2. ความสัมพันธ์เครื่องดนตรี

การดำเนินทำนองในวรรคทำและวรรครับของจะเข้และซอด่วงนั้น พบว่าดำเนินทำนองด้วยจำนวนเดียวกันทั้ง 2 เครื่อง แต่มีบางจุดที่มีการปรับเปลี่ยนจำนวนให้แตกต่างกันออกไปบ้าง

ทำให้จำนวนไม่เหมือนกันจนเกินไป ตลอดทั้งการเลือกใช้จำนวนเดียวกันในการดำเนินทำนองทำ ให้จำนวนเพลงมีความสัมพันธ์ใกล้เคียงกันเป็นอย่างมาก

จะเข้	ด ร ม ฟ	ข ฟ ม ร	ข ม ร ด	ม ร ด	ด	- ด ร ม	ข ล ข ม	ข ม ร ด
				ล	ข ล ข ด			
					ด			

ซอด้วง	ฟ	ข	ข	ล	ข ล ท ด	ข ด	ล ข ด ล	ข
	ด ร ม	ฟ ม ร	ม ร ด	ม ร ด		ร ม		ม ร ด

บริเวณที่วงกลมไว้ แสดงให้เห็นถึงจุดที่การดำเนินทำนองแตกต่างกันระหว่างจะเข้และซอด้วง

ลักษณะการดำเนินทำนองของซอด้วงนั้น นับว่าเป็นการดำเนินทำนองที่แตกต่างและไม่เกาะกลุ่มเครื่องอื่น ๆ เลย ทั้งในวรรคทำและวรรครับ อาทิเช่นในวรรคทำกลอนซอด้วงดำเนินทำนองในลักษณะของสำนวนฝากเสียงจบไปตกอีกห้องหนึ่ง ขณะที่จะเข้และซอด้วงดำเนินทำนองเกาะกับทำนองหลักอย่างสนิท จึงทำให้สำนวนซอด้วงโดดเด่นอย่างมาก ตลอดทั้งในวรรครับเองพบว่าสำนวนทำนองก็ดำเนินทำนองอย่างซับซ้อน ออกห่างจากทำนองหลัก เช่นการดำเนินทำนองที่ถอยเสียงลงอย่างเป็นชุด ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้เป็นการดำเนินทำนองอย่างโลดโผน เพื่อต้องการให้เสียงซอด้วงลอยออกมาจากวง

ทั้งนี้อย่างไรก็ตาม แม้จะดำเนินทำนองห่างไปจากทำนองหลักและทำนองของเครื่องดนตรีชิ้นอื่น ๆ อย่างมาก แต่ในช่วงท้ายของสำนวนพบว่า ซอด้วงกลับเข้ามาเกาะกลุ่มทำนองหลักและทำนองของเครื่องดนตรีชิ้นอื่น ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และกลมกลืนให้เกิดขึ้นในช่วงท้าย ซึ่งถือว่าเป็นช่วงสำคัญเช่นกัน

กล่าวสรุปความสัมพันธ์ของสำนวนกลอนในแต่ละเครื่องในภาพรวมได้ว่า สำนวนของทางจะเข้และทางซอด้วง นับว่าสำนวนมีความสอดคล้องกลมกลืนกันมาก ตลอดทั้งสอดคล้องกับทำนองหลักอย่างกลมกลืน แต่เฉพาะในทางซอด้วงพบว่าดำเนินทำนองแตกต่างไปจากทำนองหลักและทำนองของเครื่องดนตรีชิ้นอื่น ๆ เป็นอย่างมาก เป็นต้นว่าดำเนินทำนองด้วยการใช้

กลอนฝากเป็นต้น อย่างไรก็ตามการดำเนินงานในลักษณะของขออุ้มนี จัดเป็นการดำเนินงาน
ทำงานองที่แสดงอัตลักษณ์อย่างชัดเจนของขออุ้

เพลงที่ 1 เพลงชมสมุทร

จังหวะที่ 11

ทางฆ้อง	- ล	ลช	ชม	มร	- ล	ชช	ลล	ดล-ริ
	ชม	มร	รด	ดล	-ม-ร	-ม	-ด	-ร
จะเข้	ดลชม	ลชมร	ชมรด	มรด				ร
				ล	ดชชชช	ดลลลล	รดดดด	ชลล
ซอด้วง	ดลช	ลช	ช	ล	ช	ชล	ชลด	ชลดร
	ม	มร	มรด	มรด	ดรม	รม	ม	
ซออู้	ชล	ชลดร	ดลรด	ลชดล	ชฟลช			
	รม					ฟมรฟ	มรฟม	รดมร

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

เนื่องจากในจังหวะที่ 11 นี้เป็นการดำเนินทำนองซ้ำในจังหวะที่ 9 แต่ในบางเครื่องดนตรีกลับมีการดำเนินทำนองที่ต่างกันไปในจังหวะที่ 9 ดังนั้นในการแสดงการวิเคราะห์จึงแสดงการวิเคราะห์ในเฉพาะเครื่องที่ดำเนินทำนองแตกต่างไปจากของเดิม ซึ่งมีอยู่ 2 ชิ้นได้แก่ ซอด้วงและซออู้

การดำเนินทำนองในทางจะเข้พบว่า ลักษณะของท่วงทำนองดำเนินทำนองซ้ำกันกับจังหวะที่ 9 ดังนั้น ผลการวิเคราะห์จึงเป็นลักษณะเดียวกันกับจังหวะที่ 9

ความสัมพันธ์ของทำนองหลักและทำนองซอด้วง พบว่าทำนองซอด้วงได้ใช้ทำนองหลักเป็นแกนในการแปรทำนอง หากแต่มีการปรับเปลี่ยนสำนวนไปบ้างเช่นในวรรคทำที่มีการดำเนินทำนองแตกต่างไปจากทำนองหลัก แต่ยังคงรักษาเสียงลูกตกไว้ ส่วนการดำเนินทำนองในวรรครับ เป็นการดำเนินทำนองแบบเก็บธรรมดาทางพื้นทั่วไป สรุปว่าสำนวนมีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ทำงานหลักและทำงานขออยู่ พบว่าทำงานขออยู่ดำเนินทำงานอย่างซับซ้อนมาก มีการดำเนินทำงานโดยให้กลอนพันผูกต่อเนื่องจากวรรคทำและติดต่อไปคลี่คลายในวรรครับ ซึ่งลักษณะดังกล่าว เป็นการดำเนินทำงานออกห่างไปจากทำงานหลักเป็นอันมาก อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในเรื่องของเสียงลูกตกพบว่าในวรรคทำของขออยู่เสียงลูกตก ตกตรงกันกับทำงานเป็นส่วนมาก ยกเว้นในท้องแรกเท่านั้น แม้ในวรรครับเสียงลูกตกจะไม่ตกไม่ตรงกันทุกท้อง แต่ก็อนุโลมเนื่องด้วยอยู่ในช่วงการดำเนินทำงาน การดังกล่าวย่อมเป็นเครื่องยืนยันถึงความสัมพันธ์ระหว่างทำงานหลักและทำงานขออยู่ได้เป็นอย่างดี

4.3. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่อง

การดำเนินทำงานของทางจะเข้ นั้น พบว่าเป็นลักษณะของการดำเนินทำงานในทางเรียบเป็นทางพื้น ๆ ดังนั้นจึงถือว่ากระสวนทำงานของจะเข้เป็นกระสวนทำงานที่เป็นพื้น ย่อมเข้ากับกระสวนอื่น ๆ ได้ดี

การดำเนินทำงานของทางขอด้วงนั้น ในวรรคทำพบว่าเป็นการดำเนินทำงานที่ใช้จำนวนเดียวกันกับจำนวนจะเข้ จึงเป็นความสัมพันธ์กันในเรื่องของการใช้จำนวน ส่วนในวรรครับนั้นพบว่าขอด้วงดำเนินทำงานแตกต่างกันออกไปจากทางจะเข้และทางขออยู่ คือดำเนินทำงานไล่เสียงขึ้นไปเรื่อย ๆ อย่างเป็นชุด ๆ กล่าวคือ มีการใช้นิ้วแบบเดียวกันแต่เปลี่ยนไล่เสียงขึ้นไปเรื่อย ๆ อย่างเป็นระบบ ทำให้จำนวนมีความเข้มข้นขึ้น

ช	ช ล	ช ล ด	ช ล ด ร
ด ร ม	ร ม	ม	

จำนวนที่ดำเนินทำงานไล่เสียงขึ้นไปเรื่อย ๆ อย่างเป็นชุด ๆ มีการใช้นิ้วแบบเดียวกันแต่เปลี่ยนไล่เสียงขึ้นไปเรื่อย ๆ อย่างเป็นระบบ

ส่วนการดำเนินงานของทางขอู้ทั้งในวรรคทำและวรรครับนั้น พบว่าดำเนินงานอย่างซับซ้อน มีการใช้กลอนที่ผูกต่อเนื่องกันไปเรื่อย ๆ ทำให้สำนวนมีการไหลเวียนต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ ซึ่งลักษณะของการดำเนินงานในแบบดังกล่าวนี้ พบว่ามีความแตกต่างไปจากการดำเนินงานของจะเข้และซอด้วงมาก จึงอาจขาดความสัมพันธ์กันในเชิงสำนวนกลอน แต่หากพิจารณาเมื่อต้องบรรเลงรวมวง จะพบว่ากลอนขอู้ในจังหวะนี้จะดำเนินงานเป็นกลอนพันต่อเนื่องกับทุกเครื่องดนตรีในวง ทำให้เกิดการสอดทำนองที่ไพเราะ จึงอาจนับเป็นความกลมกลืนอย่างหนึ่ง

ชล	ชลดร	ดลรด	ลชดล	ชพลช			
รม					พมรพ	มรพม	รดมร

บริเวณที่วงกลมไว้คือบริเวณที่มีการใช้กลอนผูกต่อเนื่องติดต่อกันจนไปถึงวรรครับ อันเป็นวรรคสุดของของจังหวะนี้ แสดงภาวะการเคลื่อนที่ของเสียงและสำนวนอย่างต่อเนื่อง ทำให้กลอนขอู้มีความโดดเด่น

กล่าวโดยสรุป ในจังหวะที่ 11 นี้พบว่าความสัมพันธ์ของทางจะเข้และทางซอด้วงนั้น มีความสัมพันธ์กัน แต่ในทางขอู้นั้นการดำเนินงานแตกต่างไปอย่างสิ้นเชิง ไม่พบว่ามี ความสัมพันธ์กันในเรื่องสำนวนกลอน เนื่องด้วยทางขอู้เลือกใช้สำนวนกลอนที่มีความซับซ้อน ขณะที่จะเข้และซอด้วงเลือกใช้กลอนทางพื้น หากแต่มีความสัมพันธ์กันในแง่ของการสอดทำนองเมื่อต้องบรรเลงรวมวง ทางที่ขอู้ใช้จะดำเนินงานพันไปกับทางเครื่องต่าง ๆ อย่างกลมกลืนกัน

เพลงที่ 1 เพลงชมสมุทร

จังหวะที่ 12

ทางฆ้อง	- ล	ลช	ชม	มร	- ด	รม	- ลช	ชม
	ชม	มร	รด	ดล	-ช	-ด	ม	รด
จะเข้	ด รมฟ	ชฟ มร	ชมรด	มรด	ด	- ดรม	ชลชม	ชมรด
				ล	ชลชด			
					ด			
ซอด้วง		ช	ช	ล	- ช - ด		ชลช	
	ด รมฟ	ฟ มร	ม ดฟ	มรด		- ดรม	ม	- ร - ด
ซออู้		ลช	ช	ลชดล	ทลชล	ทด	ลชดล	ช
	มรมม	มร	ฟ ม ฟ			รม		มรด

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

เนื่องจากในจังหวะที่ 12 นี้เป็นการดำเนินทำนองซ้ำในจังหวะที่ 10 แต่ในบางเครื่องดนตรี กลับมีการดำเนินทำนองที่ต่างกันไปในจังหวะที่ 10 ดังนั้นในการแสดงการวิเคราะห์จึงแสดงการวิเคราะห์ในเฉพาะเครื่องที่ดำเนินทำนองแตกต่างไปจากของเดิม ซึ่งมีอยู่ 2 ชิ้นได้แก่ ซอด้วงและซออู้

การดำเนินทำนองในทางจะเข้พบว่า ลักษณะของท่วงทำนองดำเนินทำนองซ้ำกันกับจังหวะที่ 10 ดังนั้น ผลการวิเคราะห์จึงเป็นลักษณะเดียวกันกับจังหวะที่ 10

ความสัมพันธ์ของทำนองหลักและทำนองซอด้วง พบว่าทำนองซอด้วงได้ใช้ทำนองหลักเป็นแกนในการแปรทำนอง หากแต่มีการปรับเปลี่ยนสำนวนไปบ้างเช่นในวรรคทำที่มีการดำเนินทำนองแตกต่างไปจากทำนองหลัก แต่ยังคงรักษาเสียงลูกตกไว้ ส่วนการดำเนินทำนองในวรรครับนั้น ทางซอด้วงได้เลือกใช้สำนวนของทำนองหลักเป็นทำนองในการดำเนินทำนองของตน ทั้งนี้มีการตกแต่งสำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้นในห้องที่ 8 ห้องสุดท้าย

ทางซ็อง	- ล	ลช	ชม	มร	- ด	รม	- ลช	ชม
	ชม	มร	รด	ดล	- ช	- ด	ม	รด
ชอด้วง		ช	ช	ล	- ช - ด		ชลช	
	ดรมฟ	ฟมร	ม ดฟ	มรด		- ดรม	ม	- ร - ด

บริเวณที่วงกลมไว้ เป็นตำแหน่งที่ชอด้วงดำเนินทำนองโดยใช้ทำนองหลักมาเป็นทำนองของตน ทั้งนี้ได้ปรับสำนวนในห้องที่ 8 ให้แตกต่างไป โดยการใช้นำนวนจาว ๆ บรรเลง

ส่วนการดำเนินทำนองของทางชอู้ทั้งในวรรคทำและวรรครับนั้น พบว่าดำเนินทำนองอย่างซับซ้อน มีการปรับเปลี่ยนสำนวนในทำนองหลักออกไป ตลอดทั้งยังดำเนินทำนองแตกต่างไปจากทำนองในจังหวะที่ 10 อันถือเป็นจังหวะที่ได้ปฏิบัติเข้ามาแล้ว

โดยลักษณะของการดำเนินทำนองในวรรคทำนั้น ทิศทางของกระสวนทำนองในทำนองหลักเป็นลักษณะของการไล่เสียงลงต่ำ แต่ในทางชอู้พบว่าเป็นลักษณะของการไล่เรียงขึ้นในทางสูง ซึ่งการดำเนินทำนองดังกล่าวเพื่อป้องกันการใช้นำนวนฟาด เนื่องจากหากชอู้ดำเนินทำนองไปตามทำนองหลัก จะทำให้ใช้นำนวนฟาดจากเสียง โดต่ำ ไปหาเสียง ลา ในสายเอก จึงต้องปรับสำนวนใหม่ให้สูงขึ้น

ทางซ็อง	- ล	ลช	ชฟ	ฟร
	ชฟ	ฟร	รด	ดล

บริเวณที่วงกลมคือบริเวณที่ฟาดของชอู้ หากดำเนินทำนองไปตามทำนองทางหลักดังที่ได้แสดงไว้นี้ จึงเปลี่ยนไปดำเนินทำนองในทิศทางสูง เพื่อเลี่ยงการใช้นำนวนฟาด

ส่วนในการดำเนินทำนองในวรรครับนั้น ในทางชอู้เลือกดำเนินทำนองในทำนองทางพื้นทั่วไป มิได้ใช้นำนวนที่โลดโผนเช่นที่ผ่าน ๆ มาในจังหวะต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นการสร้างความกลมกลืนและสัมพันธ์กันกับทำนองหลักในตอนท้าย เพราะในช่วงท้ายของเพลงถือเป็นช่วงสำคัญ ที่ต้องแสดงภาวะการฉาบเพลง จึงต้องหันมาดำเนินทำนองที่เรียบ ๆ พื้น

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่อง

การดำเนินงานของทางจะเข้ นั้น พบว่าเป็นลักษณะของการดำเนินงานในทางเรียบเป็นทางพื้น ๆ ดังนั้นจึงถือว่ากระสวนทำงานของจะเข้เป็นกระสวนทำงานที่เป็นพื้น ย่อมเข้ากับกระสวนอื่น ๆ ได้ดี

การดำเนินงานของทางขอด้วงนั้น ในวรรคห้าและวรรครีบพบว่าเป็นการดำเนินงานที่ใช้จำนวนเดียวกันกับจำนวนจะเข้ จึงเป็นความสัมพันธ์กันในเรื่องของการใช้จำนวน

การดำเนินงานของทางขออุ้ พบว่าดำเนินงานแตกต่างไปจากทำงานของจะเข้และขออุ้มาก โดยเฉพาะในวรรคห้า ที่มีการดำเนินงานแตกต่างไปอย่างสิ้นเชิง ก่อนจะเริ่มหันมาดำเนินงานเกาะกลุ่มเดียวกันกับจะเข้และขอด้วงในวรรครีบ ซึ่งดำเนินงานด้วยวิธีการบรรเลงแบบเก็บ ทำให้มีความสัมพันธ์กันระหว่างจำนวนของทั้ง 3 เครื่องในช่วงสุดท้าย

กล่าวโดยสรุปของความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรีในจังหวะที่ 12 ได้ว่า การดำเนินงานของจะเข้และขอด้วงนั้น เป็นความสัมพันธ์กันในเชิงจำนวนกลอนเป็นอย่างดี กล่าวคือมีการใช้จำนวนกลอนในแบบเดียวกัน หากแต่มีการตกแต่งในบางตำแหน่งให้ต่างกันไปบ้าง ส่วนในทางของขออุ้นั้น แม้จะดำเนินงานอย่างซับซ้อน แต่ในช่วงวรรครีบอันเป็นจบของเพลงก็หันมาดำเนินงานเกาะกลุ่ม จึงสรุปได้ว่าจำนวนของเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชิ้นดำเนินงานอย่างมีนัยสัมพันธ์กัน

เพลงที่ 2 เพลงโฉลก

จังหวะที่ 1

ทางฆ้อง		- รี้ - รี้	- ร - ร	- ตี - ท	ตี ตี	- รี้	ทท	ดต - รี้
	--- ร		- ฟ - ร	- ต - ท	- ต	- ร - ท	- ต	- ร
จะเข้		- รี้ รี้ รี้	- ซี่ ฟี่ รี้	- ตี - ท	- รี้ - ตี	- รี้ - ท	-- รี้ ตี	ทตี - รี้
	--- รี้							
ฆอด้วง			ซ	ท	- ร - ต	- ร - ท	--- ต	--- ร
	--- ร	- ร ร ร	ฟ ฟี่ ร	- ต -				
ฆอู้			- ซ	ท	- ร - ต	- ร - ท	ลซ ซ	ลทด ร
	--- ร	- ร ร ร	ฟ ร	ฟ ร ต			ฟ	

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและการดำเนินทำนองของจะเข้ พบว่าในทางจะเข้ นั้นได้นำเอากระสวนทำนองหลักมาเป็นท่วงทำนองในการดำเนินทำนองของตน ทั้งนี้ในการดำเนินทำนองนั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงสำนวนของทำนองหลักบ้างเล็กน้อย แต่หากพิจารณาโดยภาพรวมก็จะพบว่าทั้งวรรคทำและวรรครับล้วนดำเนินทำนองอย่างทำนองหลักเกือบทั้งหมด

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและการดำเนินทำนองของฆอด้วง พบว่าในทางฆอด้วง นั้นก็ได้นำเอากระสวนทำนองหลักมาใช้ในการดำเนินทำนองของตนเองเช่นเดียวกันกับจะเข้ด้วย อีกทั้งหากพิจารณาจะพบว่าท่วงทำนองของฆอด้วงนั้นนอกจากจะเกาะกลุ่มกับทำนองหลักแล้วยังเกาะกลุ่มกับทำนองของจะเข้อีกด้วยเช่นกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและการดำเนินทำนองของซอคู่ พบว่าในการดำเนินทำนองของซอคู่ นั้น ได้อิงของโครงสร้างของทำนองหลักมาเป็นโครงสร้างสำคัญในการดำเนินทำนอง ในวรรคห้าของซอคู่ลักษณะของการดำเนินทำนองเกาะสังเกตว่าใน 2 ห้องแรกนั้น ลักษณะการดำเนินทำนองยังคงใช้ทำนองหลักในการดำเนินทำนองของตน มิได้มีการแปรทางเมื่อดำเนินทำนองมาในอีก 2 ห้องหลังของวรรคห้า จึงพบการดำเนินทำนองแต่ยังคงอาศัยเค้าทำนองหลักในการแปรทางอยู่

และเมื่อดำเนินทำนองในวรรคห้า 2 ห้องแรกของวรรค การดำเนินทำนองของซอคู่เป็นในลักษณะของท่วงทำนองจาวๆ ไม่เก็บ เป็นลักษณะของทำนองที่ค่อนข้างเกาะกลุ่มจะเข้ และซอด้วง ก่อนจะเริ่มดำเนินทำนองอีกครั้งด้วยวิธีการบรรเลงแบบเก็บในห้องที่ 3-4 ของวรรคห้า ทั้งนี้ในการดำเนินทำนองดังกล่าว มิได้ออกห่างไปจากทำนองหลักดังที่เคยดำเนินทำนองในเพลงที่ผ่านมา จึงถือว่าลักษณะการดำเนินทำนองมีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลักมาก

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่อง

การดำเนินทำนองในทางจะเข้ในวรรคห้า พบว่าเป็นลักษณะของการดำเนินทำนองโดยเอาทำนองหลักมาดำเนินทำนอง ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ พบว่าในทางซอด้วงก็ได้เอาทำนองหลักมาดำเนินทำนองแบบเดียวกันกับจะเข้หากแต่มีการปรับสำนวนเพียงเล็กน้อยเพื่อให้ดำเนินทำนองแตกต่างกันออกไป และหากพิจารณาในวรรคห้าของทำนองทางซอคู่ก็จะพบว่าท่วงทำนองซอคู่ นั้นได้นำเอาทำนองหลักมาดำเนินทำนองด้วยเช่นกัน หากแต่มีการปรับสำนวนให้ต่างกันออกไปจากจะเข้และซอด้วง ทั้งนี้เป็นการการปรับสำนวนที่ไม่มากนัก คงเกาะกลุ่มทำนองของจะเข้และซอด้วงอยู่

ดังนั้นการดำเนินทำนองในวรรคห้าของทั้งหมดนี้ พบว่าดำเนินทำนองอย่างมีความสัมพันธ์กลมกลืนและเป็นเอกภาพมาก ด้วยเป็นท่วงทำนองที่อยู่ในตอนต้นของเพลง จึงต้องตั้งต้นและบรรเลงให้อยู่ในอาการแบบเดียวกัน เพื่อเป็นการตั้งต้น ก่อนที่จะเริ่มดำเนินทำนองไปตามอัตลักษณ์ของแต่ละเครื่อง

การดำเนินงานของจะเข้ในวรรณคดี พบว่ายังคงดำเนินงานใกล้เคียงกับทำงานหลักมาก ลักษณะของการดำเนินงานเป็นท่วงทำนองห่าง ๆ จาว ๆ ซึ่งลักษณะดังกล่าว เป็นเช่นเดียวกันกับท่วงทำนองของซอด้วง แต่ในช่วงสุดท้ายของวรรค ทางซอด้วงดำเนินงานห่างออกไปอีก ขณะที่จะมีลักษณะของการแปรทำนองบ้าง แต่ก็เป็นการแปรทำนองที่ห่าง ๆ ไม่ได้เก็บละเอียด

จะเข้		- รี้ รี้ รี้	- ชี ฟี รี้	- คี - ท	- รี้ - คี	- รี้ - ท	- - รี้ คี	ท คี - รี้
	- - - - รี้							
ซอด้วง			ช	ท	- ร - ค	- ร - ท	- - - ค	- - - ร
	- - - - ร	- ร ร ร	ฟ ฟร	- ค -				

บริเวณที่วงกลมไว้ คือสำนวนที่ดำเนินงานแตกต่างกัน โดยในทางซอด้วงดำเนินงานแบบจาว ๆ และจะเข้ดำเนินงานแบบกึ่งเก็บกึ่งกรอ

การดำเนินงานในวรรณคดีของซอู้ พบว่าค่อนข้างดำเนินงานอย่างใกล้เคียงกับทำงานของจะเข้และซอด้วง เพียงแต่ในช่วงท้ายของวรรค ในทางซอู้มีการดำเนินงานอย่างเก็บ ในขณะที่เครื่องอื่น ๆ ดำเนินงานแบบจาว ๆ อย่างไรก็ตาม ท่วงทำนองที่ซอู้ใช้ในการดำเนินงานนั้น มีความสอดคล้องกันดีกับทางของเครื่องอื่น ๆ และกับทั้งทำงานหลัก จึงจัดเป็นความสัมพันธ์ได้ประการหนึ่ง

- ร - ค	- ร - ท	ลช	ช	ลทดร
		ฟ		

บริเวณที่วงกลมไว้ คือ ทำงานของซอู้ที่มีการดำเนินงานแตกต่างไปจากกลุ่มเครื่องดนตรีอื่น ๆ แต่ยังคงรักษาเค้าโครงและความสัมพันธ์ของสำนวนไว้ได้เป็นอย่างดี

เพลงที่ 2 เพลงโลก

จังหวะที่ 2

ทางซ้อง		-ด-ด	-ด-ร	-ม-ฟ	-ท-ช	-ฟ	มม	ฟฟ-ช
	---ช		-ช-ล	-ท-ฟ	-ท-ช	-ฟ-ม	-ฟ	-ช
จะเข้		-ดดด	-ด-ร	-ม-ฟ	-ดทช	-ฟ-ม	--ชฟ	มฟ-ช
	---ด							
ซอด้วง					-ดทช		--ช	ช
	---ด	-ดดด	-ด-ร	-ม-ฟ		-ฟ-ม	ฟ	มฟ-
ซออู้	ลชดล	ช		ช	รดทช	ทชฟม		ช
		มรด	มรดร	มฟฟ			รดฟด	รมฟ

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทางจะเข้ พบว่าทางจะเข้ได้อาศัยท่วงทำนองหลักมาเป็นท่วงทำนองในการดำเนินทำนองของตน โดยเฉพาะในทำนองหลักนั้น ทางจะเข้ได้อาศัยทำนองหลักมาใช้ในการดำเนินทำนองของตนอย่างชัดเจน ส่วนในวรรคหน้านั้นพบว่าในทางจะเข้ได้ตกแต่งท่วงทำนองจากทำนองหลักเล็กน้อย แต่ยังคงเค้ารักษาของทำนองหลักเหมือนเดิม

จะเข้		-ดดด	-ด-ร	-ม-ฟ	-ดทช	-ฟ-ม	--ชฟ	มฟ-ช
	---ด							

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทางซอด้วง พบว่าทางซอด้วงได้อาศัยท่วงทำนองหลักมาเป็นท่วงทำนองในการดำเนินทำนองของตน เช่นเดียวกันกับจะเข้ นอกจากนี้ลักษณะของการดำเนินทำนองของซออู้พบว่าใช้สำนวนทำนองเดียวกันกับจะเข้ในการดำเนินทำนอง ดังนั้นสำนวนของซอด้วงจึงมีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลักดุจเดียวกันกับสำนวนของจะเข้

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับซอู้ พบว่าลักษณะของการดำเนินทำนองในซอู้ นั้น เป็นการใช้ทำนองหลักมาเป็นโครงสร้างสำคัญในการดำเนินกลอน ลักษณะของการดำเนินกลอนในทางของซอู้ นั้น ซอู้ดำเนินกลอนโดยการบรรเลงเก็บละเอียดทุกห้องเพลง ทั้งนี้ในการดำเนินทำนองดังกล่าว พบว่ามีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลัก ข้อสังเกตอันหนึ่งคือเสียงลูกตกในทุกห้องของทำนองซอู้ ตกตรงกันกับเสียงลูกตกในทำนองหลักเป็นส่วนมาก มีเพียง 2 ห้องเท่านั้นที่ตกแตกต่างกันไป ดังนั้นลักษณะการดำเนินทำนองในซอู้จึงจัดว่ามีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลัก

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

การดำเนินทำนองทั้งในวรรคทำและวรรครับของจะเข้และซอด้วงนั้น เป็นการใช้สำนวนเดียวกันในการดำเนินทำนอง ดังนั้นกระสวนทำนองของทั้งจะเข้และซอด้วง จึงจัดเป็นกระสวนทำนองที่มีความสัมพันธ์กันในเรื่องการใช้สำนวนกลอนในการดำเนินทำนอง

การดำเนินทำนองของซอู้ นั้น เมื่อพิจารณาจะพบว่าลักษณะของการดำเนินทำนองจะแตกต่างไปจากจะเข้และซอด้วง กล่าวคือในการดำเนินทำนองของซอู้ นั้นเป็นลักษณะของการดำเนินทำนองแบบเก็บ ขณะที่จะเข้และซอด้วงเป็นการดำเนินทำนองแบบห่าง ๆ จาว ๆ อย่างไรก็ตามแม้ทำนองของซอู้ จะดำเนินทำนองแตกต่างไปจากจะเข้และซอด้วง แต่เค้าโครงในการดำเนินทำนองนั้น ยังคงยึดทำนองหลักเป็นแบบในการดำเนินทำนอง กระสวนทำนองของซอู้ จึงไม่ห่างไปกับทำนองของจะเข้และซอด้วงที่ดำเนินทำนองอย่างเรียบ ๆ จัดว่ามีความสัมพันธ์ได้ในระดับหนึ่ง แม้การดำเนินกลอนจะต่างกันก็ตาม

เพลงที่ 2 เพลงโลก

จังหวะที่ 3

ทางซ้อง	----	- ฟ - ช	----	- ท - ด	- ร - ด	- ร	ทท	ดีดี - ริ
		- ฟุ - ชุ		- ทุ - ดุ	- ร - ด	- ร - ทุ	- ด	- ร
จะเข้	----	- ฟ - ช	----	- ท - ดี	- ริ - ดี	- ริ - ท	-- ริ ดี	ทดี - ริ
ซอด้วง	----	- ช	----	- ท - ด	- ร - ด	- ร - ท	--- ด	--- ร
		- ฟ						
ซออู้	----	- ช	- ด - ช	- ท - ด	- ร - ด	- ร - ท	--- ด	ทดี - ร
		- ฟ						

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทำนองของจะเข้ นั้น พบว่าทำนองในทางจะเข้ นั้นได้อาศัยทำนองจากทำนองหลักเป็นทำนองต้นแบบของตนในการดำเนินทำนอง สังเกตว่าท่วงทำนองของทางจะเข้ ทั้งในวรรคทำและวรรครับนั้น ดำเนินทำนองเช่นเดียวกันกับทำนองในทำนองหลัก แต่อาจมีการปรับปรุงท่วงทำนองให้เหมาะสมกับการบรรเลงบ้าง แต่ถือว่าดำเนินทำนองอย่างใกล้ชิดกับทำนองหลักมากที่สุด

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทำนองทางซอด้วงนั้น พบว่าในทางซอด้วงก็ได้ นำเอาทำนองหลักมาอาศัยในการดำเนินทำนองของตนเอง เช่นเดียวกันกับจะเข้ ทั้งในวรรคทำและวรรครับ ดังนั้นท่วงทำนองของทางซอด้วงจึงมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับทำนองหลักเป็นอย่างมาก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำงานหลักกับทำงานของขอลู้ นั้น มีลักษณะการดำเนินงาน คล้ายคลึงกับทำงานของจะเข้และขอด้วงที่ผ่านมา คือใช้กระสวนทำงานหลักเป็นฐานในการ ดำเนินทำงานของตน หากแต่ในการดำเนินงานของทำงานของขอลู้ นั้น ได้ปรับเปลี่ยนวิธีดำเนินงาน ทำงานให้แตกต่างไปจากทำงานจะเข้และทำงานขอด้วง เพื่อให้จำนวนโดดเด่นออกมา ซึ่งจำนวนช่วงที่ มีการปรับอยู่ในวรรคทำ ส่วนในวรรครับนั้นลักษณะการดำเนินงานค่อนข้างจะเกาะกลุ่มกับ ทำงานหลักเหมือนกับจะเข้และขอด้วง

-----	- ข	- ด - ข	- ท - ด
	- ฟ		

บริเวณที่วงกลมไว้คือบริเวณที่จำนวนของขอลู้มีการปรับปรุงท่วงทำงานในการดำเนินงาน ทำงานให้มีความแตกต่างไปจากทำงานหลัก จะเข้ และขอด้วง

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

การดำเนินงานในวรรคทำและวรรครับของทั้ง จะเข้ ขอด้วง และขอลู้ พบว่าใน จังหวะที่ 3 นี้ทั้ง 3 ชิ้นดำเนินงานโดยใช้ทำงานหลักเป็นทำงานในการดำเนินงานของตน ทั้งสิ้น ทำให้จำนวนที่บรรเลงออกมาของทั้ง 3 เครื่องนี้สอดสัมพันธ์เป็นกลุ่มก้อนเดียวกันทั้งหมด หากจะดำเนินงานแตกต่างไปบ้างก็เป็นเพียงจำนวนส่วนน้อยเท่านั้น ได้แก่ในวรรคทำของขอลู้ ที่มีการบรรเลงสอดจำนวนขึ้นมาในขณะที่เครื่องอื่น ๆ มิได้บรรเลงในตำแหน่งดังกล่าว การดำเนินงาน ทำงานดังกล่าวนี้ ย่อมทกให้เสียงขอลู้ที่เบาดังโดดเด่นขึ้นมา จึงนับเป็นการดำเนินงานที่เหมาะสมแก่เครื่องดนตรีประเภทขอลู้

ขอลู้	-----	- ข	- ด - ข	- ท - ด	- ร - ด	- ร - ท	--- ด	ทด - ร
		- ฟ						

บริเวณที่วงกลมไว้ คือ การดำเนินงานสอดแทรกของขอลู้ทำให้จำนวนขอลู้ลอยเด่น มา ขณะที่เครื่องอื่น ๆ มิได้มีท่วงทำงานใด ๆ ปรากฏในช่วงนี้

เพลงที่ 2 เพลงโลก

จังหวะที่ 4

ทางฆ้อง		-รึ-รึ	-ร -ร	-ดี-ท	ดีดี	-รึ	ทท	ดด-รึ
	---ร		-ฟ-ร	-ด-ท	-ด	-ร-ท	-ด	-ร
จะเข้		-รึ รึ รึ	-ซึฟึรึ	-ดี -ท	-รึ -ดี	-รึ -ท	--รึดี	ทดี -รึ
	---รึ							
ฆอด้วง			ซ	ท	ลซ	ซลท	ลซ ซ	ลทดร
	---ร	-รรร	ฟ ฟร	ฟรด	ฟด	ฟ	ฟ	
ขอด้			ซ ทซ	ท	ลซ ซ	ทดซท	ลซ ซ	ลทดร
	รฟรด	รฟรร	ฟ	ฟรด	ฟ		ฟ	

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

การดำเนินทำนองในจังหวะที่ 4 นี้เป็นลักษณะของการดำเนินซ้ำกันกับจังหวะที่ 1 แต่เมื่อตรวจสอบสำนวนที่ทำการดำเนินทำนองพบว่า สำนวนในแต่ละเครื่องมีการเปลี่ยนแปลงไปจากจังหวะที่ 1 ที่เคยบรรเลงผ่านมา จึงต้องทำการวิเคราะห์ใหม่อีกครั้ง อย่างไรก็ตามหากพิจารณาในทำนองจะเข้ จะพบว่าท่วงทำนองของจะเข้ที่ดำเนินทำนองเหมือนเดิมกับจังหวะที่ 1 ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอยกเว้นการวิเคราะห์ในทำนองจะเข้

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองทางฆอด้วง พบว่าในทำนองทางฆอด้วง อาศัยทำนองหลักเป็นแกนในการดำเนินทำนอง โดยลักษณะของการดำเนินทำนองนั้นเป็นการดำเนินทำนองแบบเก็บ ทั้งนี้ในการดำเนินทำนองสังเกตได้ว่าเสียงลูกตกของทำนองฆอด้วงทั้งในวรรคทำและวรรครับ ตกตรงกันกับทำนองหลักเกือบทุกห้อง ตลอดทั้งทิศทางของการเคลื่อนที่ ท่วงทำนองก็เป็นไปในลักษณะเดียวกันทั้งหมด ลักษณะดังกล่าวนี้จัดเป็นความสัมพันธ์กับทำนองหลักอย่างหนึ่ง

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองทางซอู้ พบว่าพบว่าในทำนองทางซอู้ อาศัยทำนองหลักเป็นแกนในการดำเนินทำนอง โดยลักษณะของการดำเนินทำนองนั้นเป็นการดำเนินทำนองแบบเก็บ ทั้งนี้ในการดำเนินทำนองสังเกตได้ว่าเสียงลูกตกของทำนองซอู้ทั้งในวรรคทำและวรรครับ ตกตรงกันกับทำนองหลักเป็นส่วนใหญ่ ตลอดทั้งทิศทางของการเคลื่อนที่ ท่วงทำนองก็เป็นไปในลักษณะเดียวกันทั้งหมด ลักษณะดังกล่าวนี้จัดเป็นความสัมพันธ์กับทำนองหลักอย่างหนึ่ง

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

เนื่องจากการดำเนินทำนองในทางจะเข้ นั้น เป็นสำนวนการดำเนินทำนองแบบเรียบ ๆ เกาะกลุ่มทำนองหลัก ดังนั้นสำนวนของจะเข้จึงเป็นสำนวนที่เป็นกลาง เข้าสัมพันธ์กันได้เกือบทุกสำนวน

ลักษณะของการดำเนินทำนองของซอด้วงนั้น แม้จะดำเนินทำนองแบบเก็บทั้งหมด แต่หากสังเกตจะพบว่าท่วงทำนองดังกล่าวนี้ เป็นท่วงทำนองที่มีความสัมพันธ์กันกับทางจะเข้มาก ด้วยเสียงลูกตกหรือทิศทางของการเคลื่อนที่ของทำนองที่มีแนวทางขึ้นลงเหมือนกัน จึงถือเป็นการสัมพันธ์อย่างหนึ่ง

ส่วนการดำเนินทำนองของซอู้ นั้น ดำเนินทำนองด้วยวิธีการบรรเลงเก็บเช่นเดียวกับซอด้วง แต่พบว่าท่วงทำนองในบางตำแหน่งมีการเคลื่อนที่แตกต่างกันออกไป เช่นในวรรคทำของทางซอู้พบว่าทางซอู้ดำเนินทำนองเก็บทั้งหมด และท่วงทำนองมักจะมีการดำเนินทำนองโดยการใช้คู่ 3 ในการบรรเลงบ่อย ทำให้คู่เสียงของซอู้กระจ่างยิ่งขึ้น ขณะที่ซอด้วงดำเนินทำนองแบบเรียงเสียงเรียบ ๆ

		ซ ท ซ	ท
ร ฟ ร ด	ร ฟ ร ร	ฟ	ฟ ร ด

บริเวณที่วงกลมไว้คือตำแหน่งที่มีการใช้คู่เสียงห่างเป็นคู่ 3 ในการดำเนินทำนองของซอด้วง นับเป็นเอกลักษณ์ของการดำเนินทำนองอย่างหนึ่ง

ส่วนการดำเนินทำนองในวรรครับนั้น พบว่าในช่วงแรก ๆ การดำเนินทำนองของทางซออู้ จะดำเนินทำนองอย่างมีชั้นเชิง มีการใช้คู่ 3 ในการดำเนินทำนองเช่นที่พบในวรรคทำ และใน 2 ห้องสุดท้ายก่อนจะลงจบ ก็หันมาดำเนินทำนองเกาะกลุ่มเหมือน ๆ กับจะเข้ และซอด้วง ทำให้สำนวนมีความสัมพันธ์และเป็นเอกภาพมากขึ้น

ซอด้วง			ซ	ท	ลซ	ซลท	ลซ ซ	ลทดร
	- - - ร	- รรร	ฟ ฟร	ฟรด	ฟด	ฟ	ฟ	.
ซออู้			ซ ทซ	ท	ลซ ซ	ทดซท	ลซ ซ	ลทดร
	รฟรด	รฟรร	ฟ	ฟรด	ฟ		ฟ	

สังเกตว่าบริเวณที่วงกลมไว้ เป็นส่วนที่แสดงความสัมพันธ์กันระหว่างซอด้วงและซออู้ กล่าวคือหลังจากที่ซออู้ดำเนินทำนองมาถึงตรงนี้ จะผันการดำเนินทำนองไปให้เป็นสำนวนเดียวกันกับเครื่องอื่น ๆ เพื่อให้กลอนเพลงมีความกลมกลืนกัน

เพลงที่ 2 เพลงโกลก

จังหวะที่ 5

ทางฆ้อง		-ด-ด	-ด-ร	-ม-ฟ	-ท-ช	-ฟ	มม	ฟฟ-ช
	---ช		-ช-ล	-ท-ฟ	-ท-ช	-ฟ-ม	-ฟ	-ช
จะเข้		-ดดด	-ด-ร	-ม-ฟ	-ด้ทช	-ฟ-ม	--ชฟ	มฟ-ช
	---ด							
ซอด้วง			รทดร		ทตทช	ทช		ช
	---ด	-ดดด		ดรมฟ		ฟม	รดฟด	รมฟ
ซออู้	ชลช		ช		รดทช	ชท		ชทช
	ฟ	ฟมรด	ฟมร	ดรมฟ		ฟ ม	รดฟด	ฟ

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

เนื่องจากการดำเนินทำนองในจังหวะที่ 5 นี้เป็นการดำเนินทำนองซ้ำกันจากในจังหวะที่ 2 จึงมีเครื่องดนตรีบางชิ้นที่ดำเนินทำนองเหมือนเดิม เครื่องดังกล่าวคือ จะเข้ ส่วนเครื่องดนตรีชิ้นอื่นที่เหลือ พบว่าดำเนินทำนองแตกต่างไปจากในจังหวะที่ 2 ดังนั้นในการวิเคราะห์จะทำการวิเคราะห์เฉพาะในเครื่องดนตรีที่ดำเนินทำนองต่างไปเท่านั้น ส่วนจะเข้ผู้วิจัยจะขอข้ามไป

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองซอด้วงนั้น พบว่าทำนองซอด้วงได้อิงทำนองหลักมาเป็นแนวทางในการประดิษฐ์ทำนองของตน โดยท่วงทีในการดำเนินทำนองของทางซอด้วงนั้น เป็นลักษณะของกาดำเนินทำนองแบบเก็บทั้งหมด ทั้งนี้สังเกตว่าในการดำเนินทำนองดังกล่าวของทางซอด้วงทั้งในวรรคทำและวรรครับ พบว่าเสียงลูกตกสำคัญและเสียงลูกตกในแต่ละห้องตกตรงกันกับทำนองทั้งหมด ตลอดทั้งทิศทางการเคลื่อนที่ทำนองก็ไปในแนวทางเดียวกัน จึงว่าสำนวนมีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองซอด้วงนั้น พบว่าทำนองซอดู๋ได้นำทำนองหลักมาเป็นแนวทางในการตกแต่งทำนองของตน โดยท่วงทีในการดำเนินทำนองของทางซอดู๋นั้น เป็นลักษณะของการดำเนินทำนองแบบเก็บทั้งหมด ทั้งนี้สังเกตว่าในการดำเนินทำนองดังกล่าวของทางซอดู๋ทั้งในวรรคทำและวรรครับ พบว่าเสียงลูกตกสำคัญและเสียงลูกตกในแต่ละห้องตกตรงกันกับทำหลักเป็นส่วนใหญ่ มีเพียง 1 ห้องคือห้องที่ 7 เท่านั้น ที่ตกแตกต่างกัน และถือว่าเป็นห้องที่ไม่สำคัญเท่ากับห้องที่ 8 และห้องที่ 4 ตลอดทั้งทิศทางการเคลื่อนที่ทำนองก็ไปในแนวทางเดียวกัน จัดว่าสำนวนมีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลัก

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

เนื่องจากการดำเนินทำนองในทางจะเข้ ลักษณะสำนวนค่อนข้างเรียง และเกาะกลุ่มกับทางทำนองหลัก สำนวนที่ออกมาจึงเป็นสำนวนที่สามสามารถเข้ากันไปได้กับทุกสำนวน

เมื่อพิจารณาลักษณะของการดำเนินทำนองในทางซอด้วง พบว่าลักษณะของการดำเนินทำนองของซอด้วงนั้นดำเนินทำนองด้วยวิธีการบรรเลงเก็บ สำนวนดังกล่าวพบว่ามีความสัมพันธ์กับทางจะเข้เป็นอันมาก ด้วยสำนวนในทางจะเข้เป็นสำนวนห่าง ๆ ส่วนทำนองทางซอด้วงเป็นการเติมเสียงที่ห่าง ๆ ของจะเข้ให้เต็ม ในทำนองเดียวกันจึงทำให้สำนวนที่ดำเนินทำนองมีความสัมพันธ์กลมกลืนกัน

จะเข้		- ด ด ด	- ด - ร	- ม - ฟ	- ด ี ท ข	- ฟ - ม	- - ข ฟ	ม ฟ - ข
	- - - ด							
ซอด้วง			ร ท ด ร		ท ด ท ข	ท ข		ข
	- - - ด	- ด ด ด		ด ร ม ฟ		ฟ ม	ร ด ฟ ด	ร ม ฟ

สังเกตว่าทำนองของทางจะเข้และทำนองของทางซอด้วงนั้นดำเนินทำนองอย่างใกล้เคียงกัน สังเกตเสียงลูกตกของทั้ง 2 สำนวนพบว่าเสียงตกตกตรงกันเกือบทุกห้อง

การดำเนินงานของทางขอผู้นั้น พบว่าดำเนินงานค่อนข้างห่างออกไปจากสำนวน จะเข้และขอด้วงมาก ลักษณะของการดำเนินงานเป็นการดำเนินงานแบบเก็บเหมือนกับ ทางขอด้วง แต่มีความซับซ้อนกว่า อาทิ มีการใช้เสียงข้ามเป็นคู่ 3 ในการดำเนินงาน เป็นต้น

ขอผู้นั้น	ช ล ช		ช		ร ด ท ช	ช ท		ช ท ช
	ฟ	ฟ ม ร ด	ฟ ม ร	ด ร ม ฟ		ฟ ม	ร ด ฟ ด	ฟ

บริเวณที่วงกลมไว้เป็นสำนวนที่ดำเนินงานโดยใช้เสียงข้ามเป็นคู่ 3

นอกจากนี้หากพิจารณาสำนวนในทางขอผู้นั้น จะพบว่าในท้องสุดท้ายของโน้ตวรรคทำและ วรรครับ จะดำเนินงานเหมือนกันกับจะเข้และขอด้วง จึงทำให้การดำเนินงานของสำนวน เพลงแม้จะออกห่างไปบ้างแต่สุดท้ายก็ผันทำงานองมาเหมือนกัน ทำให้สำนวนมีความสัมพันธ์กันได้

เพลงที่ 2 เพลงโลก

จังหวะที่ 6

ทางฆ้อง	-----	- ฟ - ช	-----	- ท - ด	- ท - ช	- ฟ	ม ม	ฟ ฟ - ช
		- ฟุ - ชุ		- ทุ - ด	- ทุ - ชุ	- ฟุ - มุ	- ฟุ	- ชุ
จะเข้	-----	- ฟ - ช	-----	- ท - ด	- ท - ช	- ฟ - ม	-- ชฟ	มฟ - ช
ฆอด้วง	-----	- ช	-----	- ท - ด	- ร - ด	- ท -		--- ช
		- ฟ				ม	--- ฟ	
ขอู้	ช ท	ช ท ช	ท ดร ท	ด ช ท ด	ท ด ท ช	ท ช		ช
	ฟ ม	ฟ				ฟ ม	ร ด ฟ ด	ร ม ฟ

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

เนื่องจากการดำเนินทำนองในจังหวะที่ 6 นี้เป็นการดำเนินทำนองซ้ำกันจากในจังหวะที่ 3 แต่เมื่อได้พิจารณาสำนวนทำนองในเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชิ้นพบว่า มีการดำเนินทำนองที่ต่างกัน ดังนั้นในการวิเคราะห์ จึงทำการวิเคราะห์ใหม่ทั้งหมดอีกครั้ง

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและการดำเนินทำนองในทางจะเข้พบว่า ในทางจะเข้นั้นได้นำเอาสำนวนจากทำนองหลัก มาเป็นสำนวนในการดำเนินทำนองของตนทั้งในวรรคทำและวรรครับ โดยมีการปรับปรุงสำนวนเพียงเล็กน้อยเพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะการบรรเลงของจะเข้ ดังนั้นสำนวนของจะเข้และสำนวนทำนองหลักจึงมีความสัมพันธ์กัน

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและการดำเนินทำนองในทางขอด้วงพบว่า ในทางขอด้วงนั้นได้นำเอาสำนวนจากทำนองหลัก มาเป็นสำนวนในการดำเนินทำนองของตนทั้งในวรรคทำและวรรครับ เช่นเดียวกันกับจะเข้ แต่ในช่วงท้ายก่อนจบจังหวะได้ดำเนินทำนองแบบห่าง ๆ จาว

เพื่อให้เหมาะกับการบรรเลงของซอด้วง ดังนั้นจำนวนของซอด้วงและจำนวนทำนองหลักจึงมีความสัมพันธ์กัน

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและการดำเนินทำนองในทางซอด้วงพบว่า ทางซอด้วงได้ใช้ทำนองหลักมาเป็นแนวทางในการตกแต่งท่วงทำนองให้ โดยในการตกแต่งท่วงทำนองของทางซอด้วงนี้ได้แตกต่างไปจากทางจะเข้และทางซอด้วง กล่าวคือในทางซอด้วงนี้ดำเนินทำนองแบบเก็บไปทั้งหมด ขณะที่จะเข้และซอด้วงดำเนินทำนองแบบห่าง ๆ จาว ๆ อย่านี่ก็ตามหากพิจารณาดูจากเสียงลูกตกและลักษณะของการเคลื่อนที่ของทิศทาง ก็พบว่าจำนวนของซอด้วงยังคงเค้าของทำนองหลักไว้อยู่ จึงอาจจัดว่ามีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลักได้อยู่

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

การดำเนินทำนองของทางจะเข้และทางซอด้วงในวรรคทำ พบว่ามีการใช้จำนวนเดียวกัน ในกาณดำเนินทำนองทำให้จำนวนมีความเรียบและกลมกลืนกัน จัดเป็นความสัมพันธ์ประการหนึ่ง ส่วนการดำเนินทำนองของทางซอด้วงในวรรคทำ พบว่าดำเนินทำนองห่างไปจากทางจะเข้และซอด้วงเป็นอันมาก กล่าวคือในทางซอด้วงนั้น ดำเนินทำนองด้วยวิธีการบรรเลงแบบเก็บ ขณะที่จะเข้และซอด้วงดำเนินทำนองแบบห่าง ๆ จาว ๆ จึงทำให้ความสัมพันธ์ในแง่ของจำนวนกลอนลดไป

ส่วนการดำเนินทำนองของทางจะเข้ในวรรครับนั้น พบว่าแตกต่างไปจากทำนองของทางซอด้วงเล็กน้อย แต่มีความสัมพันธ์กันเป็นคู่เสนาะกล่าวคือ ในห้องที่ 2 - 3 ของวรรครับในทางจะเข้และทางซอด้วงนั้น ใช้จำนวนที่ต่างกันในการดำเนินทำนอง แต่เสียงที่ต่างกันนี้สลับกันเป็นคู่เสนาะ มีคู่ 3 คู่ 4 เป็นต้น

จะเข้	- ท - ข	- พ - ม	- - ข พ	ม พ - ข
ซอด้วง	- ร - ด	- ท -		- - - ข
		ม	- - - พ	

บริเวณที่วงกลมไว้ คือบริเวณที่ดำเนินทำนองต่างกัน แต่การดำเนินทำนองต่างกันนี้ทำห่างกันเป็นคู่เสนาะ เช่นเสียง ที และ ฟา เสียง ซอล และ โด เสียง ฟา และ ที เป็นต้น

ส่วนการดำเนินทำนองของชอู้้นั้น แตกต่างไปจากทำนองของจะเข้และชอด้วงมาก ด้วยท่วงทำนองของชอู้้นั้นดำเนินทำนองด้วยวิธีการบรรเลงแบบเก็บ ท่วงทีในการดำเนินทำนองนั้นมีความซับซ้อนและโหดโผน มีการใช้คู่ 3 ในการดำเนินทำนองประกอบในการดำเนินทำนอง แต่ลักษณะการดำเนินทำนองนั้นหากพิจารณาเฉพาะในส่วนของเสียงลูกตก พบว่าเสียงตกของทำนองชอู้้นั้นตกตรงกันกับทำนองหลักและทำนองของจะเข้และชอด้วง จึงอาจสรุปได้ว่าท่วงทำนองของชอู้้นั้นจะห่างจากกลุ่ม แต่ก็มีความสัมพันธ์กัน

ชอู้	ชท	ชทช	ทดรท	ดชทด	ทดทช	ทช		ช
	ฟ ม	ฟ				ฟม	รดฟด	รมฟ

การดำเนินทำนองของชอู้ที่ดำเนินทำนองด้วยวิธีการบรรเลงแบบเก็บ

เพลงที่ 2 เพลงโฉลก

จังหวะที่ 7

ทางฆ้อง	- ท - ข	- ฟ	ม ม	ฟ ฟ - ข	- ท - ข	- ฟ	ม ม	ร ร - ด
	- ท - ข	- ฟ - ม	- ฟ	- ข	- ท - ข	- ฟ - ม	- ร	- ด
จะเข้	ท ด ท ข	ท ข ฟ ม	ร ด ฟ ด	ร ม ฟ ข	ท ด ท ข	ท ข ฟ ม	ฟ ข ฟ ม	ฟ ม ร ด
ซอด้วง	ท ด ท ข	ท ข		ฟ ข	ท ด ท ข	ท ข	ข	
		ฟ ม	ร ด ฟ ด	ร ม		ฟ ม	ฟ ฟ ม	- ร - ด
ซออู้	ท ด ท ข	ท ข		ฟ ข	ข ท ด	ท ข	ข	
		ฟ ม	ร ด ฟ ด	ร ม	ฟ	ฟ ม	ฟ ฟ ม	ฟ ม ร ด

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทำนองของจะเข้ พบว่าในทำนองหลักนั้นเป็นลักษณะของสำนวนทางพื้น ที่ต้องอาศัยการแปรทางในการบรรเลง ซึ่งในลักษณะของการดำเนินทำนองทางจะเข้ นั้น พบว่าทำนองทางจะเข้ได้เอากำหนดหลักมาเป็นแกนในการตกแต่งทำนอง หากสังเกตดูในประเด็นของเสียงลูกตกในแต่ละห้องทั้งในวรรคทำและวรรครับของทางจะเข้ พบว่าเสียงลูกตกตกตรงกันกับเสียงในทำนองหลักเป็นส่วนใหญ่ มีเพียงห้องที่ 2 และ 7 เท่านั้นที่ต่างกันไป รวมไปถึงทิศทางการเคลื่อนที่ดำเนินทำนองไปในทิศทางเดียวกัน จึงถือเป็นสำนวนที่มีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทำนองซอด้วง พบว่าได้ใช้ทำนองหลักมาเป็นหลักในการแปรทำนองเป็นทางเฉพาะของตนด้วย ซึ่งหากพิจารณาในประเด็นเดียวกันกับจะเข้ก็จะพบว่าทั้งเสียงลูกตกในวรรคทำและวรรครับ รวมไปถึงทิศทางการเคลื่อนที่ที่ดำเนินทำนองไปในแนวทางเดียวกัน จึงถือเป็นสำนวนที่มีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทำนองซอดัง พบว่าในจังหวะที่ 7 ของเพลงโลกนี้ ทำนองซอดู้อำเนิรทำนองอย่างเกาะกลุ่มกับทำนองหลักมาก ด้วยลักษณะของการแปรทางที่ไม่ โลดเอน หรือใช้สำนวนที่ซับซ้อน ทำให้สำนวนของซอดู้อำเนิรมีความสัมพันธ์กับทำนองหลักเป็นอัน มาก ตลอดทั้งเมื่อพิจารณาเสียงลูกตกหรือทิศทางเสียง ต่างก็ดำเนินทำนองเช่นเดียวกับทำนอง หลัก จึงสรุปได้ว่า สำนวนซอดู้อำเนิรมีความสัมพันธ์กับทำนองหลัก

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

การดำเนินทำนองของเพลงโลกในจังหวะสุดท้ายนี้ หากสังเกตทั้งในวรรคทำและวรรค รับของทั้ง จะเห็น ซอดัง และซอดู้อำเนิร พบว่าเป็นการดำเนินทำนองที่ใช้สำนวนเดียวกันในการดำเนิน ทำนอง อาจมีในบางตำแหน่งที่มีการปรับเปลี่ยนสำนวนไปบ้างเพื่อประโยชน์ในการดำเนิน ทำนอง แต่ก็ถือเป็นจุดเล็ก เมื่อมองภาพโดยรวมแล้วจะเห็นว่าสำนวนเกาะกลุ่มในการดำเนิน ทำนองอย่างเป็นเอกภาพ ถือว่าที่ผ่านมา จังหวะนี้โดดเด่นมากในเรื่องการดำเนินทำนองที่เกาะ กลุ่มกัน แม้ซอดู้อำเนิรดำเนินทำนองอย่างจะเข้และซอดัง จัดว่าลักษณะดังกล่าวนี้เป็นความสัมพันธ์ กันระหว่างการดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชิ้น

จะเข้	ท ต ทช	ทช ฟม	รต ฟต	ร ม ฟช	ท ต ทช	ทช ฟม	ฟช ฟม	ฟม รต
ซอดัง	ท ต ทช	ทช		ฟช	ท ต ทช	ทช	ช	
		ฟม	รต ฟต	ร ม		ฟม	ฟ ฟม	- ร - ต
ซอดู้อำเนิร	ท ต ทช	ทช		ฟช	ช ทต	ทช	ช	
		ฟม	รต ฟต	ร ม	ฟ	ฟม	ฟ ฟม	ฟม รต

บริเวณที่วงกลมไว้ เป็นจุดที่สำนวนมีการดำเนินทำนองต่างกันไป สังเกตว่าเครื่องที่ต่าง ไปคือซอดู้อำเนิรเพียงเครื่องเดียวเท่านั้น หากเมื่อเทียบกับสำนวนที่ผ่าน ๆ มา สำนวนในจังหวะที่ 7 ของเพลงโลกนี้ มีการดำเนินทำนองที่เกาะกลุ่มมากสำนวนหนึ่ง

เพลงที่ 3 เพลงเกาะ

ช่วงที่ 1 จังหวะที่ 1

ทางซ้อง	- ตี - ตี	--- ท	--- ซ	--- ฟ	ซฟ	มฟ	- ฟ	มฟ-ม
	- ต - ต	--- ทุ	--- ร	--- ด	มร	ดร	ดร	--- ทุ
จะเข้	- ตี - ตี	--- ท	--- ซ	--- ฟ	ซฟมร	ดรมฟ	มฟดร	มซฟม
ซอด้วง	--- ค	--- ท	--- ซ	--- ฟ	ซ			ซ
					ฟมร	ดรมฟ	ดฟดร	ม ฟม
ซออู้	- ต - ต	--- ท	--- ซ		ซ			ซ
				--- ฟ	ฟมร	ดรมฟ	มฟดร	ม ฟม

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและการดำเนินทำนองในทางจะเข้ ซอด้วง และซออู้ พบว่า เครื่องดนตรีทั้ง 3 ชั้นนี้ดำเนินทำนองโดยอาศัยทำนองหลักเป็นหลักในการดำเนินทำนองของตน เนื่องด้วยทำนองหลักเป็นลักษณะของสำนวนบังคับทางทำให้เครื่องดนตรีทั้ง 3 ชั้นดำเนินทำนองแบบเดียวกันกับทำนองหลัก ซึ่งการดำเนินทำนองนี้ทำให้สำนวนมีการเกาะกลุ่ม สร้างเอกภาพในการดำเนินทำนองเป็นอย่างมาก ดังนั้นเมื่อสำนวนทั้ง 3 เครื่องดำเนินทำนองเหมือนกันและใช้ทำนองหลักเป็นการดำเนินทำนองของทางตน จึงสรุปได้ว่าทั้ง 3 ชั้นมีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลักอย่างสนิทสนม

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

เนื่องจากในการดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชั้นนี้ ใช้สำนวนเดียวกันทั้งหมดในการดำเนินทำนอง ลักษณะการดำเนินทำนองจึงมีความสัมพันธ์กันทั้งหมด

เพลงที่ 3 เพลงเกาะ

ช่วงที่ 1 จังหวะที่ 2

ทางมือ	- ท	-- ตี	- ริ - ริ	- ตี - ท	ท ตธ	ริ ตี	- ฟ - ท	- ตี - ริ
	- ทุ	ร	- ฟ - ร	- ต - ท	- ช	ทช	- ฟ - ทุ	--- ร
จะเข้	ฟชลท	ลทตี	ฟชี ฟิริ	ฟิวดิต	ฟชทตี	ริตทช	ลชฟช	ลทตี
ซอด้วง	ชลท	ลทตวร	ช	ท	ชทต	รดทช	ลชช	ลทตวร
	ฟ		ฟ ฟร	ฟรด	ฟ		ฟ	
ซออู้	ชลท	ลทตวร	ทตชล	ทรดท	ชทต	รดทช	ทช ท	ลทตวร
	ฟ				ฟ		ฟ	

ทางมือ	ท ตี	ริ
	- ช	ท ตู ท
จะเข้	ทตีชล	ทริตท
ซอด้วง	ฟ	ท
	ฟช ร	ฟรด
ซออู้	ชลทต	ทรดท

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทำนองทางจะเข้า พบว่าลักษณะของการดำเนินทำนองในทำนองหลักนั้นเป็นลักษณะของการดำเนินทำนองแบบทางพื้น และสำนวนจะเข้าได้ดำเนินทำนองแปรเป็นสำนวนทางพื้น โดยยึดเอาเค้าโครงจากทำนองหลักเป็นแนวทางในการแปรทาง สังเกตว่าเสียงตกในทำนองจะเข้า ทั้งในวรรคทำและวรรครับ ตกตรงกันกับเสียงตกของทำนองหลักเกือบในทุกห้อง ยกเว้นในห้องที่ 7 ที่ตกต่างกันไป ตลอดทั้งทิศทางของกระสวนทำนองก็ขึ้นลงไปแนวทางเดียวกัน ดังนั้นสำนวนในทางจะเข้าจึงมีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทำนองทางสอดดวง พบว่าลักษณะของการดำเนินทำนองในทางสอดดวงนั้น เป็นสำนวนเดียวกันกับทางจะเข้า เมื่อเป็นดังนี้จึงสรุปได้ว่าทำนองทางสอดดวงมีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลักดุจเดียวกับทางจะเข้า

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทำนองทางสอดอุ้น พบว่าลักษณะของการดำเนินทำนองทางสอดอุ้นนั้นแม้จะไม่ได้ดำเนินทำนองด้วยทำนองเดียวกันกับจะเข้า สอดดวง แต่ท่วงทำนองที่ใช้ในการดำเนินทำนองนั้น มิได้ห่างไปจากทำนองของจะเข้าและสอดดวงมากนัก โครงสร้างโดยส่วนใหญ่ก็ยังคงยึดจากทำนองหลักทั้งสิ้น อีกทั้งเมื่อพิจารณาจากเสียงลูกตกและทิศทางของกระสวนทำนองในการขึ้นลง ก็จะทำให้เห็นว่ามีสัมพันธ์กันทั้งสิ้น ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าทำนองทางสอดอุ้นมีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลัก

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

ลักษณะของการดำเนินทำนองในวรรคทำและวรรครับของทางจะเข้านั้น พบว่ามีลักษณะของการดำเนินทำนองเช่นเดียวกับสอดดวงทุกประการ ดังนั้นสำนวนของทั้ง 2 นี้จึงจัดได้ว่ามีความสัมพันธ์กัน

ลักษณะของการดำเนินทำนองในวรรคทำของสอดอุ้น พบว่าในช่วงแรกดำเนินทำนองเหมือนกันกับจะเข้าและสอดดวง ต่อมาในอีก 2 ห้องหลังของวรรคทำ กลับผันแปรท่วงทำนองให้แตกต่างไป แต่อย่างไรก็ตามลักษณะของการผันแปรไปนี้ ก็มีได้เสียเค้าโครงไปจากทำนองหลัก

ตลอดทั้งท่วงทำนองยังคงดำเนินทำนองใกล้เคียงกับทางจะเข้และทางซอด้วงอยู่ มีได้ออกห่างไปเสียสิ้นเชิง

ช ล ท	ล ท ด ร	ท ด ช ล	ท ร ด ท
ฟ			

ท่วงทำนองที่ได้วงกลมไว้เป็นจุดที่มีการดำเนินทำนองต่างไปจากสำนวนจะเข้และซอด้วง แต่ยังคงรักษาเค้าโครงของทำนองหลักไว้อยู่

ส่วนในทำนองวรรคหน้านั้น สำนวนในการดำเนินทำนองเป็นสำนวนที่ดำเนินทำนองใกล้เคียงกับจะเข้และซอด้วงมาก แต่มีการปรับเปลี่ยนสำนวนให้แตกต่างกันบ้างเล็กน้อยในห้องที่ 7 นอกนั้นก็ดำเนินทำนองอย่าใกล้เคียงกัน ดังนั้นสำนวนทำนองของซออยู่ในวรรคหน้าจึงดำเนินทำนองอย่างสัมพันธ์กันกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ

ช ท ด	ร ด ท ช	ท ช	ท	ล ท ด ร
ฟ			ฟ	

ส่วนที่ดำเนินทำนองเหลือมาอีก 2 ห้องที่เหลือมานั้น พบว่าเฉพาะในทางซอด้วงมีการดำเนินทำนองแตกต่างไปจากทำนองหลักบ้าง แต่ยังคงอยู่ในเค้าโครง ส่วนจะเข้และซอด้วงดำเนินทำนองโดยใช้ทำนองหลักมาเป็นทำนองของตน

ทางฆ้อง	ท ด	ร
	-ช	ท ด ท
จะเข้	ท ด ช ล	ท ร ด ท
ซอด้วง	ฟ	ท
	ฟ ช ร	ฟ ร ด
ซอขลุ่ย	ช ล ท ด	ท ร ด ท

บริเวณที่วงกลมไว้คือส่วนที่ดำเนินทำนองแตกต่างไปจากกลุ่มเครื่องดนตรี

เพลงที่ 3 เพลงเกาะ

ช่วงที่ 1 จังหวะที่ 3

ทางร้อง		ท ดั		ท ดั		ท ดั		ท ดั
	-- ฟช	ทช	-- ฟช	ทฟ	-- ฟช	ทช	-- ฟช	ทฟ
จะเข้	ฟช ทดั	ทช--	ฟช ทดั	ทฟ--	ฟช ทดั	ทช--	ฟช ทดั	ทฟ--
ซอด้วง	ช ทด	ทช--	ช ทด	ท	ช ทด	ทช--	ช ทด	ท
	ฟ		ฟ	ฟ--	ฟ		ฟ	ฟ--
ซออู้	ช	ทดทช	ช	ทดทฟ	ช	ทดทช	ช	ทดท
	-- ฟ		-- ฟ		-- ฟ		-- ฟ	ฟ

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและการดำเนินทำนองในทางจะเข้ ซอด้วง และซออู้ พบว่า เครื่องดนตรีทั้ง 3 ชิ้นนี้ดำเนินทำนองโดยอาศัยทำนองหลักเป็นหลักในการดำเนินทำนองของตน เนื่องด้วยทำนองหลักเป็นลักษณะของสำนวนบังคับทางทำให้เครื่องดนตรีทั้ง 3 ชิ้นดำเนินทำนองแบบเดียวกันกับทำนองหลัก ซึ่งการดำเนินทำนองนี้ทำให้สำนวนมีการเกาะกลุ่ม สร้างเอกภาพในการดำเนินทำนองเป็นอย่างมาก ดังนั้นเมื่อสำนวนทั้ง 3 เครื่องดำเนินทำนองเหมือนกันและใช้ทำนองหลักเป็นการดำเนินทำนองของทางตน จึงสรุปได้ว่าทั้ง 3 ชิ้นมีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลักอย่างสนิทสนม

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

เนื่องจากการดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชั้นนี้ ใช้จำนวนเดียวกันทั้งหมดในการดำเนินทำนอง ลักษณะการดำเนินทำนองจึงมีความสัมพันธ์กันทั้งหมด

เพลงที่ 3 เพลงเกาะ

ช่วงที่ 1 จังหวะที่ 4

ทางฆ้อง	-ด-ด	---ท	---ช	---ฟ	ชฟ	มฟ	-ฟ	มฟ-ม
	-ด-ด	---ทุ	---ร	---ด	มร	ดร	ดร	---ทุ
จะเข้	ด ดด	ทรดท	ฟชทค	ทชทฟ	ชฟมร	ดรมฟ	มฟดร	มชฟม
ซอด้วง	-ดคค	ทรคท	ชทค	ทชท	ช			ช
			ฟ	ฟ	ฟมร	ดรมฟ	มฟดร	ม ฟม
ซออู้	คคคค	ทรคท	ชทค	ทชท	ช		ช	ช
			ฟ	ฟ	ฟมร	ดรมฟ	ฟดร	ม ฟม

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทำนองของ จะเข้ ซอด้วง และซออู้ พบว่าเครื่องดนตรีทั้ง 3 ขึ้นอาศัยทำนองหลักเป็นทำนองโครงสร้างพื้นฐานในการแปรทำนองทั้งสิ้น โดยผลจากการแปรทำนองพบว่าเครื่องดนตรีทั้ง 3 ขึ้นแปรทำนองโดยใช้ทำนองเดียวกัน หากแต่มีบางเครื่องบางตำแหน่งสำนวนเท่านั้นที่มีการเปลี่ยนแปลง แต่ก็เป็นเพียงส่วนน้อย ทั้งนี้หากพิจารณาถึงเสียงลูกตกในแต่ละห้องพบว่าเสียงลูกตกตกตรงกันกับเสียงลูกตกในทำนองหลักทุกห้อง รวมไปถึงทิศทางในการเคลื่อนที่ของท่วงทำนองก็ดำเนินทำนองไปในแนวทางเดียวกันทั้งสิ้น จึงสรุปความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทำนองของเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชิ้นนี้ได้ว่า มีความสัมพันธ์กัน

จะเข้า	ดี ดีดี	ทรดีท	ฟชทดี	ทชทฟ	ชฟมร	ดรมฟ	มฟดร	มชฟม
ชอด้วง	- ดดด	ทรดท	ชทด	ทชท	ช			ช
			ฟ	ฟ	ฟมร	ดรมฟ	มฟดร	ม ฟม
ชอู้	ด ดดด	ทรดท	ชทด	ทชท	ช		ช	ช
			ฟ	ฟ	ฟมร	ดรมฟ	ฟดร	ม ฟม

บริเวณที่วงกลมไว้เป็นบริเวณที่มีการดำเนินงานแตกต่างไปจากเครื่องดนตรีชิ้นอื่น ๆ แต่ก็ยังคงรักษาเค้าโครงของทำงานของกลุ่มเอาไว้โดยมาก

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

เนื่องจากในการดำเนินงานของเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชิ้นนี้ ใช้จำนวนเดียวกันทั้งหมดในการดำเนินงาน ลักษณะการดำเนินงานจึงมีความสัมพันธ์กันทั้งหมด แม้จะมีในบางจุดที่แตกต่าง เช่นในห้องที่ 7 ของทางชอู้ แต่ก็ยังเป็นเพียงจุดเล็กน้อยเท่านั้น มิได้กระทบต่อโครงสร้างสำคัญอย่างใด

เพลงที่ 3 เพลงเกาะ

ช่วงที่ 1 จังหวะที่ 5

ทางฆ้อง	-ท	--คี่	-ริ-ริ	-คี่-ท	ทคธ	ริคี่	-ฟ-ท	-คี่-ริ
	-ทุ	ร	-ฟ-ร	-ค-ท	-ช	ทช	-ฟ-ทุ	---ร
จะเข้	ฟชลท	ลทคี่	ฟิซึ ฟิริ	ฟิรคี่ท	ฟชทคี่	ริคี่ทช	ลชฟช	ลทคี่
ฆอด้วง	ชลท	ลทคธ	ช	ท	ชทค	รดทช	ลชช	ลทคธ
	ฟ		ฟ ฟร	ฟรค	ฟ		ฟ	
ฆอขลุ่ย	ชลท	ลทคธ	ทคชล	ทรดท	ชทค	รดทช	ทช ท	ลทคธ
	ฟ				ฟ		ฟ	

ทางฆ้อง	ทคี่	ริ
	-ช	ท คุท
จะเข้	ทคี่ชล	ทริคี่ท
ฆอด้วง	ฟ	ท
	ฟช ร	ฟรค
ฆอขลุ่ย	ชลทค	ทรดท

เนื่องจากการดำเนินทำนองในช่วงที่ 2 จังหวะที่ 5 นี้ ดำเนินทำนองซ้ำกันกับ ช่วงที่ 1 จังหวะที่ 2 ตลอดทั้งท่วงทำนองของเครื่องดนตรีอันได้แก่ จะเข้ ซอด้วง มีการดำเนินทำนองซ้ำกันกับท่วงทำนองที่ผ่านมา ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอข้ามการวิเคราะห์ในเครื่องดนตรีทั้ง 2 ชิ้นนี้ไป และวิเคราะห์เฉพาะในทำนองของทางซอู้เท่านั้น ด้วยมีการดำเนินทำนองที่แตกต่างกันไปเล็กน้อยจากช่วงที่ 1 จังหวะที่ 2

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทำนองของซอู้ พบว่าท่วงทำนองของซอู้ดำเนินทำนองโดยใช้ทำนองหลักเป็นแกนในการดำเนินทำนองของตน ทั้งนี้ในการดำเนินทำนองของทางซอู้ นั้น เป็นลักษณะของการดำเนินทำนองแบบเก็บ เช่นเดียวกันกับในทางจะเข้และทางซอด้วง หากสังเกตจะพบว่าเสียงลูกตกในทางซอู้ จะตกตรงกันกับเสียงลูกตกในทำนองหลักเสียเป็นส่วนใหญ่ยกเว้นในห้องที่ 3 เท่านั้น ตลอดทั้งทิศทางของกระสวนทำนองก็ขึ้นลงไปตามแนวเดียวกันกับทำนองหลัก จึงอาจสรุปได้ว่าท่วงทำนองในทางซอู้มีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลัก

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

ลักษณะของการดำเนินทำนองในทางซอู้ นั้น หากพิจารณาจะพบว่ามีการดำเนินทำนองกลอนเพลงอย่างใกล้เคียงกับจะเข้และซอด้วงมาก หากแต่มีการปรับเปลี่ยนสำนวนเพื่อให้เกิดความหลากหลายและโดดเด่นบ้างในบางสำนวนเท่านั้น และในส่วนของสำนวนได้ปรับไปนั้น ก็เป็นการปรับแต่เพียงน้อย มิได้ปรับให้ดำเนินทำนองอย่างโลดโผนซับซ้อนเช่นในเพลงชมสมุทรหรือเพลงโกลกที่ผ่านมา จึงสรุปความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรีได้ว่า ทางซอู้มีความสัมพันธ์กันกับทำนองของจะเข้และซอด้วง

ช ล ท	ล ท ด ร	ท ด ช ล	ท ร ด ท	ช ท ด	ร ด ท ช	ท ช	ท	ล ท ด ร
ฟ				ฟ		ฟ		

บริเวณที่วงกลมไว้คือตำแหน่งของสำนวนซอู้ที่มีการดำเนินทำนองแตกต่างไปจากจะเข้และซอด้วง แต่ยังคงรักษาเค้าโครงสำคัญเอาไว้

เพลงที่ 3 เพลงเกาะ

ช่วงที่ 1 จังหวะที่ 6

ทางฆ้อง		ท ดั		ท ดั		ท ดั		ท ดั
	-- ฟช	ทช	-- ฟช	ทฟ	-- ฟช	ทช	-- ฟช	ทฟ
จะเข้	ฟช ทดั	ทช - -	ฟช ทดั	ทฟ - -	ฟช ทดั	ทช - -	ฟช ทดั	ทฟ - -
ฆอด้วง	ชทต	ทช - -	ชทต	ท	ชทต	ทช - -	ชทต	ท
	ฟ		ฟ	ฟ - -	ฟ		ฟ	ฟ - -
ขอู้	ช	ทตทช	ช	ทตทฟ	ช	ทตทช	ช	ทตท
	-- ฟ		-- ฟ		-- ฟ		-- ฟ	ฟ

ในจังหวะนี้ เป็นจังหวะที่ได้ปฏิบัติมาแล้วในช่วงที่ 1 จังหวะที่ 3 รวมทั้งลักษณะของการดำเนินทำนองในเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชิ้น ก็ได้ปฏิบัติซ้ำเช่นเดียวกัน ดังนั้นผลการวิเคราะห์จึงเหมือนกันกับ ช่วงที่ 1 จังหวะที่ 3 ทุกประการ

เพลงที่ 3 เพลงเกาะ

ช่วงที่ 2 จังหวะที่ 7

ทางฆ้อง	- ตี - ตี	--- ท	--- ช	--- ฟ	ชฟ	มฟ	- ฟ	มฟ-ม
	- ต - ต	--- ทุ	--- ร	--- ด	มร	ดร	ดร	--- ทุ
จะเข้	ตี ตตีตี	ทรีตีท	ฟชทตี	ทชทฟ	ชฟมร	ดรมฟ	มรดร	มชฟม
ซอด้วง	- ดดด	ทรดท	ชทด	ทชท	ช			ช
			ฟ	ฟ	ฟมร	ดรมฟ	มฟดร	ม ฟม
ซออู้	ดดด	ทรดท	ชทด	ทชท			ช	ช
			ฟ	ฟ	มฟมร	ดรมฟ	ฟดร	ม ฟม

ในจังหวะนี้ เป็นจังหวะที่ได้ปฏิบัติมาแล้วในช่วงที่ 1 จังหวะที่ 4 รวมทั้งลักษณะของการดำเนินทำนองในเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชิ้น ก็ได้ปฏิบัติซ้ำเช่นเดียวกัน ดังนั้นผลการวิเคราะห์จึงเหมือนกันกับ ช่วงที่ 2 จังหวะที่ 4 ทุกประการ

เพลงที่ 3 เพลงเกาะ

ช่วงที่ 3 จังหวะที่ 8

ทางฆ้อง	- ท	-- ตั้ว	- รี่- รี่	- ตั้ว- ท	ท ตธ	รื่อ	- ฟ- ท	- ตั้ว- รี่
	- ทุ	ร	- ฟ- ร	- ต- ท	- ฆ	ท ฆ	- ฟ- ทุ	--- ร
จะเข้	ฟชลท	ลทตั่ว	ฟี่ฟี่	ฟี่รื่อ	ฟชทต	รื่อท- ฆ	ลชฟช	ลทตั่ว
ซอด้วง	ชลท	ลทตธ	ช	ท	ชทต	รตทช	ลช ช	ลทตธ
	ฟ		ฟ ฟร	ฟรต	ฟ		ฟ	
ซออู้	ชลท	ลทตธ	ชลทต	ทรตท	ชทต	รตทร	ทช ช	ลทตธ
	ฟ				ฟ		ฟ	

ทางฆ้อง	ท ต	รื่อ
	- ฆ	ท ต ทุ
จะเข้	ทตชล	ทรื่อ
ซอด้วง	ช	ท
	ฟ ฟร	ฟรต
ซออู้	ชลทต	ทรตท

ในจังหวะนี้ เป็นจังหวะที่ได้ปฏิบัติมาแล้วในช่วงที่ 1 จังหวะที่ 5 รวมทั้งลักษณะของการดำเนินทำนองในเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชิ้น ก็ได้ปฏิบัติซ้ำเช่นเดียวกัน ดังนั้นผลการวิเคราะห์จึงเหมือนกันกับ ช่วงที่ 1 จังหวะที่ 5 ทุกประการ

เพลงที่ 3 เพลงเกาะ

ช่วงที่ 3 จังหวะที่ 9

ทางฆ้อง	พร	พร	พร	ฟช	-ริ	ริดี	ดีท	ทช
	-ร	ดร	ดร	ดร	ดีท	ทช	ชฟ	พร
จะเข้	ดรพร	ดรพร	ดรพร	ดรฟช	ฟชลท	ดีทลช	ดีลชฟ	ลชพร
ซอด้วง				ช	ท	รดทช	ดทช	ทช
	ดรพร	ดรพร	ดรพร	ดรฟ	ฟรด		ฟ	พร
ซออู้				ช	ชลท	ดทลช	ทลคท	ลช
	ดรพร	ดรพร	ดรพร	ดรฟ	ฟ			พร

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทำนองในวรรคทำของจะเข้ ซอด้วง และซออู้ พบว่า เครื่องดนตรีทั้ง 3 ชิ้นนี้ได้นำเอาทำนองหลักมาใช้เป็นทำนองของตนในการดำเนินทำนอง และดำเนินทำนองเหมือนกันทั้ง 3 ชิ้น จึงสรุปได้ว่าทางทั้ง 3 นี้มีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลัก

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทำนองในวรรครับของจะเข้ นั้น พบว่าในทางจะเข้ได้ใช้ทำนองหลักมาเป็นแกนในการดำเนินทำนองให้เหมาะสม ซึ่งหากพิจารณาต่อไปจะพบว่าท่วงทำนองของจะเข้ในวรรครับมีเสียงลูกตกตกตรงกันกับเสียงทำนองหลักเป็นทั้งหมด และทิศทางของการเคลื่อนที่ท่วงทำนองก็ไปในแนวทางเดียวกันทั้งหมด ซึ่งลักษณะของการดำเนินทำนองดังกล่าวนี้พบในทำนองวรรครับของซออู้ด้วยทุกประการ จึงอาจสรุปผลได้ว่าในสำนวนวรรครับของทางจะเข้และทางซออู้มีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลักอย่างสนิทสนม

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างทำงานหลักกับทำงานในวรรคแรกของข้อดั่งนั้น พบว่าในทางข้อดั่งได้เลือกใช้จำนวนจากจำนวนทำงานหลักมาดำเนินการทำงานเองเป็นทำงานของตน จึงสรุปได้ อย่างชัดเจนว่าจำนวนวรรคในทางข้อดั่งนั้น มีความสัมพันธ์กันกับทำงานหลัก

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

หากพิจารณาจากลักษณะการดำเนินการทำงานจากเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชั้นพบว่า การดำเนินการทำงานของทำงานจะเข้าและขอผู้นั้น ใช้จำนวนเดียวกันในการดำเนินการทำงาน หากแต่มีการปรับเปลี่ยนไปบ้างบางจุดเล็กน้อย เพื่อรักษาอัตลักษณ์ในการดำเนินการทำงานของตน

จะเข้า	ด ร ฟ ร	ด ร ฟ ร	ด ร ฟ ร	ด ร ฟ ข	ฟ ข ล ท	ด ท ล ข	ด ล ข ฟ	ล ข ฟ ร

ขอผู้น				ข	ข ล ท	ด ท ล ข	ท ล ด ท	ล ข
	ด ร ฟ ร	ด ร ฟ ร	ด ร ฟ ร	ด ร ฟ	ฟ			ฟ ร

ทางจะเข้าและทางขอผู้นที่ดำเนินการทำงานอย่างสัมพันธ์กัน

ส่วนทางข้อดั่งนั้น แม้จะมีได้ดำเนินการทำงานเช่นเดียวกันกับจะเข้าและขอผู้น แต่การดำเนินการทำงานของข้อดั่ง เป็นการดำเนินการทำงานทางพื้นที่รักษาโครงสร้างทำงานหลัก ดั่งนั้นจำนวนที่ออกมาจึงเป็นจำนวนมาตรฐานที่รักษาทำงานหลักไว้ จำนวนจึงไม่ขวางกับจำนวนของเครื่องดนตรีชั้นอื่น ๆ

เพลงที่ 3 เพลงเกาะ

ช่วงที่ 3 จังหวะที่ 10

ทางฆ้อง		ฟช		ฟช		ฟช		ฟช
	--ดร	ฟร	--ดร	ฟด	--ดร	ฟร	--ดร	ฟด
จะเข้	ดรฟช	ฟรรร	ดรฟช	ฟดคคค	ดรฟช	ฟรรร	ดรฟช	ฟดคคค
ซอด้วง	ช		ช		ช		ช	
	ดรฟ	ฟร--	ดรฟ	ฟด--	ดรฟ	ฟร--	ดรฟ	ฟด--
ซออู้		ช		ช		ช	--ทช	
	--ดร	ฟฟร	--ดร	ฟฟด	--ดร	ฟฟร		ฟรฟด

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและการดำเนินทำนองในทางจะเข้ ซอด้วง และซออู้ พบว่า เครื่องดนตรีทั้ง 3 ชั้นนี้ดำเนินทำนองโดยอาศัยทำนองหลักเป็นหลักในการดำเนินทำนองของตน เนื่องด้วยทำนองหลักเป็นลักษณะของสำนวนบังคับทางทำให้เครื่องดนตรีทั้ง 3 ชั้นดำเนินทำนองแบบเดียวกันกับทำนองหลัก ซึ่งการดำเนินทำนองนี้ทำให้สำนวนมีการเกาะกลุ่ม สร้างเอกภาพในการดำเนินทำนองเป็นอย่างมาก ดังนั้นเมื่อสำนวนทั้ง 3 เครื่องดำเนินทำนองเหมือนกัน และใช้ทำนองหลักเป็นการดำเนินทำนองของทางตน จึงสรุปได้ว่าทั้ง 3 ชั้นมีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลักอย่างสนิทสนม

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

เนื่องจากในการดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชั้นนี้ ใช้สำนวนเดียวกันทั้งหมดในการดำเนินทำนอง ลักษณะการดำเนินทำนองจึงมีความสัมพันธ์กันทั้งหมด

เพลงที่ 3 เพลงเกาะ

ช่วงที่ 3 จังหวะที่ 11

ทางฝั่ง	-ช-ช	---ฟ	---ร	---ดี	ริดี	ทดี	-ดี	ทดี-ท
	---ช	---ค	---ล		ทล	ชล	ชล	ฟ
จะเข้า	ช ชชช	ฟลชฟ	ดรฟช	ฟรฟค	ริดีทล	ชลทดี	ทดีชล	ทริดีท
ขอด้วง	ลชชช	คลช	ช		ชล	ชลทค	ชคชล	ทรคท
		ฟ	ดรฟ	ฟรฟค	คฟ			
ขออู๋	ชลช	คลช	ลช		รคทล	ชลทค	รคชล	ทรคท
	ฟ	ฟ	รฟ	ฟรฟค				

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองวรรคทำของทางจะเข้า ขอด้วง และขออู๋นั้น พบว่า ได้เลือกดำเนินทำนองในทางพื้น โดยดำเนินทำนองด้วยวิธีการบรรเลงแบบเก็บ ทั้งนี้ในการดำเนินทำนองนั้น ได้อาศัยทำนองหลักเป็นแนวทางในการแปรทางให้เป็นของตนเอง จะสังเกตว่าท่วงทำนองที่ดำเนินทำนองนั้น เสียงลูกตกภายในวรรคทำโดยส่วนมากมักจะตกตรงกันกับเสียงลูกตกในทำนองหลักเกือบทั้งหมด ยกเว้นในห้องที่ 3 อย่างไรก็ตามก็ถือได้ว่าทั้ง 3 เครื่องมือได้ดำเนินทำนองอย่างมีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองวรรครับของจะเข้า ขอด้วง และขออู๋นั้น พบว่า ได้เลือกดำเนินทำนองในทางพื้น โดยดำเนินทำนองด้วยวิธีการบรรเลงแบบเก็บ หากสังเกตจะพบว่า ลักษณะการดำเนินทำนองเลือกใช้กลอนในการดำเนินทำนองอย่างใกล้เคียงกันกับทำนองหลักมาก เสียงลูกตกภายในวรรคตกตรงกันกับเสียงลูกตกในทำนองหลักทั้งหมด จึงจัดว่ามีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลัก

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

ลักษณะของการดำเนินทำนองในวรรคทำของทางจะเข้ ซอด้วง และซออู้พบว่า ใน 2 ห้องสุดท้ายทางทั้ง 3 เครื่องดนตรีนี้ดำเนินทำนองด้วยสำนวนเดียวกันยกเว้นในทางซออู้ที่มีการปรับเสียงสำนวนบ้างเล็กน้อย ส่วนอีก 2 ห้องในช่วงต้นนั้น ดำเนินทำนองอย่างอิสระ แต่ก็มีความสัมพันธ์กันอยู่ ดังนั้นการดำเนินทำนองในวรรคทำของทั้งทางจะเข้ ซอด้วง และซออู้ จึงจัดว่ามีความสัมพันธ์กัน

จะเข้	ช ชชช	ฟ ลชฟ	ด รฟช	ฟ รฟด
ซอด้วง	ล ชชช	ด ลช		ช
		ฟ	ด รฟ	ฟ รฟด
ซออู้	ช ลช	ด ลช	ลช	
	ฟ	ฟ	รฟ	ฟ รฟด

บริเวณที่วงกลมไว้คือส่วนที่ดำเนินทำนองเหมือนกันทั้ง 3 เครื่องดนตรี

ส่วนการดำเนินทำนองในวรรครับนั้น พบว่ากระสวนทำนองของเครื่องดนตรีทั้ง 3 ขึ้นดำเนินทำนองโดยใช้ทำนองหลักมาเป็นเกณฑ์สำคัญในการสร้างสรรค์ทำนอง ซึ่งทำนองเครื่องทั้ง 3 นี้พบว่าดำเนินทำนองเกาะกลุ่ม มีสำนวนใกล้เคียงกันมาก จึงจัดเป็นสำนวนที่มีความสัมพันธ์กันได้อีกประการหนึ่ง

เพลงที่ 3 เพลงเกาะ

ช่วงที่ 3 จังหวะที่ 12

ทางฆ้อง	- ฟ - ท	- ตี - รั	- ตี	รัรั - ตี	ท ตี	รั ตี	- ฟ - ท	- ตี - รั
	- ด - ท	ร	- ด - ร	- ด	- ช	ท ช	- ด - ท	ร
จะเข้	ฟชลท	ลทตีรั	ดรฟช	ฟมรด	ฟชทตี	รัตีทช	ทชฟช	ลทตีรั
ซอด้วง	ชลท	ลทดร	ช		ชทต	รดทช	ชลท	ลทดร
	ฟ		ดรฟ	ฟมรด	ฟ		ฟ	
ซออู้	ชลท	ลทดร	ช		ชทต	รดทช	ทช ช	ลทดร
	ฟ		ดรฟ	ฟรฟต	ฟ		ฟ	

ทางฆ้อง	ท ต	ร
	- ช	ท ต ท
จะเข้	ท ตี ชล	ท รั ตี ท
ซอด้วง	ช	ท
	ฟ ฟร	ฟรด
ซออู้	ชทต	ทรดท
	ฟ	

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองจะเข้ พบว่าทำนองจะเข้ได้นำทำนองหลัก มาเป็นเค้าโครงในการดำเนินทำนอง สังเกตได้จากลักษณะของการดำเนินทำนองที่เกาะกลุ่มไป กับทำนองหลัก รวมถึงเสียงลูกตกที่ตกตรงกันกับทำนองหลักเป็นส่วนมากทั้งในวรรคทำและวรรค รับของสำนวนจะเข้ ตลอดทั้งทิศทางของกระสวนทำนองที่ขึ้นและลงไปในแนวทางเดียวกัน ทำให้ เกิดความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองจะเข้

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทำนองของซอด้วงและซออู้ พบว่าลักษณะของ การดำเนินทำนองในทางซอด้วงและซออู้ นั้น ใช้ทำนองเดียวกันกับการดำเนินทำนองในทางจะเข้ แต่มีการเปลี่ยนแปลงสำนวนในบางตำแหน่งไปบ้าง เพื่อให้การดำเนินทำนองเหมาะสมกับการ บรรเลงของเครื่องดนตรีนั้น ๆ ดังนั้น สำนวนของซอด้วงและสำนวนของซออู้จึงมีความสัมพันธ์กัน กับทำนองหลัก เช่นเดียวกันกับทำนองในทางจะเข้

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

ลักษณะการดำเนินทำนองในวรรคทำของจะเข้ ซอด้วง และซออู้ พบว่าเป็นการใช้สำนวน เดียวกันในการดำเนินทำนอง ทั้งนี้มีเพียงซออู้เท่านั้นที่ได้ปรับปรุงสำนวนให้มีการดำเนินทำนองที่ แตกต่างไปจากพวก เพื่อให้เกิดความโดดเด่น อย่างไรก็ตามการปรับปรุงสำนวนดังกล่าวมิได้ กระทบกับโครงสร้างสำคัญของวรรคทำ ทั้งเป็นการปรับเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ดังนั้นสำนวนใน วรรคทำของทั้ง 3 เครื่องจึงมีความสัมพันธ์กันในรูปของสำนวนเพลง

จะเข้	ฟชลท	ลทคี่	ดรฟช	ฟมรด

ซอด้วง	ชลท	ลทดร	ช	
	ฟ		ดรฟ	ฟมรด

ซออู้	ชลท	ลทดร	ช	
	ฟ		ดรฟ	ฟรฟด

บริเวณที่วงกลมไว้ เป็นตำแหน่งที่มีการดำเนินงานแตกต่างไปจากจำนวนอื่น ๆ

ในการดำเนินงานของวรรครับในทางจะเข้ ซอด้วง และซออู้ พบว่าเฉพาะในทางซอด้วงเท่านั้นที่มีลักษณะการดำเนินงานแตกต่างกันออกไปจากพวก ส่วนทางจะเข้และทางซออู้พบว่าดำเนินงานโดยใช้จำนวนเดียวกัน สำหรับในทางซอด้วงนั้น ถึงแม้ว่าจะมีการดำเนินงานที่แตกต่างไปจากกลุ่ม แต่ลักษณะจำนวนมิได้เป็นจำนวนที่ซับซ้อน หรือขัดขวางกับจำนวนของจะเข้และซออู้ ดังนั้นลักษณะของการดำเนินงานในวรรครับนี้ จำนวนของเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชิ้นจึงถือเป็นจำนวนที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันทั้งสิ้น

จะเข้	ฟ ช ท ค	ร ด ท ช	ท ช ฟ ช	ล ท ค ร์

ซอด้วง	ช ท ค	ร ด ท ช	ช ล ท	ล ท ค ร์
	ฟ		ฟ	

ซออู้	ช ท ค	ร ด ท ช	ท ช ช	ล ท ค ร์
	ฟ		ฟ	

บริเวณที่วงกลมไว้ เป็นตำแหน่งที่มีการดำเนินงานแตกต่างไปจากกลุ่ม แต่ยังคงรักษาเค้าโครงสำคัญตลอดทั้งยังไม่หนีไปจากจำนวนของเครื่องอื่น ๆ จึงจัดว่ากระสวนทำงานมีความสัมพันธ์กัน

เพลงที่ 3 เพลงเกาะ

ช่วงที่ 3 : จังหวะที่ 13 - 16

สำหรับช่วงที่ 3 จังหวะที่ 13 - 16 เป็นการดำเนินงานซ้ำ ซึ่งได้ปฏิบัติมาแล้ว ในช่วงที่ 3 จังหวะที่ 9 - 12 รวมทั้งลักษณะการดำเนินงานของเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชิ้น ก็ปฏิบัติซ้ำเช่นเดียวกัน ดังนั้นผลการวิเคราะห์จึงเหมือนกันทุกประการ

เพลงที่ 4 เพลงระกำ

จังหวะที่ 1

ทางฆ้อง	- - - ด	รม	- ฟ - ล		- ด	รม	รม	ฟ ชช
	ช	- ด	- ด	ชฟมร	- ช	- ด	รด	ช
จะเข้	ด ม ร ด	ช ด ร ม	ฟ ด ฟ ล	ช ฟ ม ร	ด ม ร ด	ช ด ร ม	ฟ ม ล ม	ฟ ช ล ช
ฆอด้วง			- ลช		ช	ช		ช
	- - - ด	- - - ฟ	ฟ	- ม - ร	ม ร ด	ด ร ม	ร ด ร ม	ร ม ฟ
ฆอู้		ช	ช	ช		ช	ช	ช
	ด ม ร ด	ด ร ม	ฟ ฟ ล	ฟ ม ร	ด ม ร ด	ด ร ม	ฟ ฟ ม	ร ม ฟ

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทำนองในทางจะเข้ พบว่าทำนองในทางจะเข้ นำเอาทำนองหลักมาเป็นโครงสร้างสำคัญในการดำเนินทำนอง ในวรรคทำจะพบว่าทำนองในทำนองหลักนั้น ดำเนินทำนองเป็นกระสวนทำนองที่กึ่ง ๆ บังคับทาง คือมีการเรียงเสียงแบบบังคับในตอนท้ายของวรรค การแปรทำนองในทางจะเข้จึงดำเนินทำนองเกาะกลุ่มกันไป สังเกตว่าในห้องสุดท้ายของวรรคดำเนินทำนองอย่างเดียวกันกับทำนองหลัก ส่วนในช่วงต้นก็ดำเนินทำนองไปตามปกติของทำนองทางพื้น

การดำเนินทำนองในวรรครับนั้น ยังคงดำเนินทำนองโดยใช้ทำนองหลักมาเป็นแกนสำคัญในการแปรทาง หากแต่มีการตกแต่งทำให้มีความซับซ้อนกว่าปกติจากที่ผ่านมา เช่นในห้องที่ 3 ของวรรครับ พบว่าลักษณะของการดำเนินทำนองจะพยายามเกาะเสียง มี ไม้สำนวนจึงดำเนินทำนองแบบไปมาภายในห้องเดียวกัน สร้างความซับซ้อนของสำนวนได้อีกประการหนึ่ง ซึ่งลักษณะการดำเนินทำนองดังกล่าวนี้ แม้จะออกห่างไปจากทำนองหลักแต่ยังคงรักษาเค้าโครงเอาไว้อยู่ สังเกตจากเสียงลูกตกที่ตกตรงกันเป็นส่วนใหญ่และกระสวนทิศทางขึ้นลงก็เป็นแนวเดียวกัน จึงถือเป็นความสัมพันธ์ได้อย่างหนึ่ง

การดำเนินงานในวรรคทำของทางขอด้วงนี้ พบว่าเป็นลักษณะของการดำเนินงานที่แตกต่างไปจากทำนองหลักมาก กล่าวคือ ในจำนวนของขอด้วงนี้ เสียงตกภายในวรรคตกตรงกันเพียงเสียงเดียวเท่านั้นกับทำนองหลัก ตลอดทั้งจำนวนก็ได้ปรุงแต่งให้ดำเนินงานอย่างห่าง ๆ จาว ๆ ซึ่งแตกต่างไปจากทำนองหลัก อาจสรุปได้ว่าเฉพาะในวรรคทำนี้ การดำเนินงานออกห่างไปจากทำนองหลักมาก ทำให้จำนวนโดดเด่นไปจากกลุ่มทำนองหลัก

ส่วนการดำเนินงานในวรรครับของทางขอด้วงนั้น พบว่าลักษณะของการดำเนินงานทำนองนั้นเป็นลักษณะของการดำเนินงานแบบเก็บ และท่วงทำนองก็เกาะกลุ่มกันกับทำนองหลักมาก สังเกตจากเสียงลูกตกภายในห้อง ตลอดทั้งทิศทางในการดำเนินงานก็เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงอาจสรุปได้ว่าจำนวนทำนองของทางขอด้วงมีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลัก

การดำเนินงานในวรรคทำและวรรครับของการดำเนินงานในขอู้ พบว่าเป็นลักษณะของการดำเนินงานแบบเก็บ โดยอาศัยทำนองหลักมาเป็นแกนสำคัญในการการดำเนินงาน สังเกตได้จากเสียงลูกตก และกระสวนทิศทางของทำนองในทางขอู้ที่มีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลัก จึงกล่าวสรุปความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองของขอู้ได้ว่ามีความสัมพันธ์กัน

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

หากพิจารณาในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานในวรรคทำและวรรครับของทางจะเข้และทางขอู้ พบว่า ทั้งจะเข้และขอู้มีการดำเนินงานที่ใกล้เคียงกันมาก จำนวนของทั้งคู่เกือบจะดำเนินงานเหมือนกัน ดังนั้นจำนวนของทางจะเข้และทางขอู้จึงเป็นจำนวนที่มีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี

จะเข้	ด ม ร ด	ช ด ร ม	ฟ ด ฟ ล	ช ฟ ม ร	ด ม ร ด	ช ด ร ม	ฟ ม ล ม	ฟ ช ล ช
ขอู้		ช	ช	ช		ช	ช	ช
	ด ม ร ด	ด ร ม	ฟ ฟ ล	ฟ ม ร	ด ม ร ด	ด ร ม	ฟ ฟ ม	ร ม ฟ

บริเวณที่วงกลมไว้ เป็นตำแหน่งที่มีการดำเนินงานแตกต่างกันไป ระหว่างทางของจะเข้ และซอู้ แต่ในส่วนอื่น ๆ คงดำเนินงานเหมือนกัน แต่ทั้งหมดของจังหวัดคงนับว่ามีความสัมพันธ์อยู่มาก

การดำเนินงานในทางซอด้วงในวรรคทำนั้น พบว่าลักษณะของการดำเนินงานไม่สอดคล้องสัมพันธ์กันกับทำนองอื่น ๆ ภายในกลุ่ม ทำให้ท่วงทำนองมีความโดดเด่นเป็นพิเศษมากกว่าทำนองในเครื่องอื่น ๆ ครั้นเมื่อพิจารณาสำนวนทำนองในวรรครับพบว่าทางซอด้วงได้หันมาดำเนินงานอย่างเกาะกลุ่มกับทำนองหลักและท่วงทำนองของจะเข้และซอู้ ดังนั้นสำนวนของซอด้วงจึงอาจจัดได้ว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างเครื่องดนตรี

		- ลข	
- - - ด	- - - ฟ	ฟ	- ม - ร

ท่วงทำนองในวรรคทำของซอด้วง ที่มีการดำเนินงานแตกต่างกันไปจากทำนองของเครื่องอื่น ๆ ก่อนจะหันกลับมาดำเนินงานเกาะกลุ่มในวรรครับ

เพลงที่ 4 เพลงระกำ

จังหวะที่ 2

ทางมือ	- ด - ข	- ล - ค	- ร - ค	- ล - ข	ข ข	- ล - ค	- ร - ค	- ล - ข
	- ข - ข	- ล - ค	- ร - ค	- ล - ข	- ข	- ล - ค	- ร - ค	- ล - ข
จะเข้	- ม - ข	- ล - ค	- ร - ค	- ล - ข	ล ม ล ข	ค ล ร ค	ร ล ร ค	ร ล ค ข
ซอด้วง	- - - -	- ล - ค	- ร - ค	- ล - ข	- ข	- ล - ค	- ร - ค	- ล - ข
					- ม			
ซออู้	- ข	- ล - ค	- ร - ค	- ล - ข	ล ล ข	ค ล ร ค	ร ข ค ล	ค ล ข
	- ม				ม			ม

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองจะเข้ พบว่าในวรรคทำของจะเข้ ดำเนินทำนองโดยใช้ทำนองจากทำนองหลักมาเป็นทำนองของตน ซึ่งถือว่าเป็นความสัมพันธ์กัน ส่วนในวรรครับนั้นลักษณะของสำนวนในทางจะเข้ เป็นลักษณะของการดำเนินทำนองแบบเก็บท่วงทำนองเป็นหลักหนะทำนองทางพื้นทั่วไป ท่วงทำมีลักษณะเกาะกลุ่มกับทำนองหลัก สังเกตจากเสียงลูกตกและทิศทางของกระสวนทำนอง

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองซอด้วง พบว่าทำนองซอด้วงนั้นดำเนินทำนองโดยการใช้ทำนองหลักมาเป็นท่วงทำนองของตน ปรากฏอยู่ในทั้งวรรคทำและวรรครับ ท่วงทำนองดำเนินในลักษณะจาว ๆ ห่าง ๆ ดังนั้นท่วงทำนองของซอด้วงจึงมีความสัมพันธ์กับทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำงานองหลักและทำงานองขอู้ ในวรรคทำพบว่าดำเนินทำงานองโดยใช้ทำงานองหลักมาเป็นทำงานองของตน ส่วนในวรรครับเป็นลักษณะของการดำเนินทำงานองทางพื้นที่ไป ลักษณะของการดำเนินทำงานองมีความใกล้เคียงกับจำนวนของจะเข้มาก สรุปได้ว่าจำนวนของทางขอู้ในจังหวะนี้ดำเนินทำงานองอย่างสัมพันธ์กันกับทำงานองหลัก

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

เมื่อพิจารณาลักษณะของการดำเนินทำงานองในวรรคทำของ จะเข้ ขอด้วง และขอู้ พบว่าลักษณะของการดำเนินทำงานองเป็นทำงานองเดียวกันหมด ยกเว้นในทางขอด้วง ที่ในห้องแรกเว้นว่างไว้ แต่ในส่วนอื่น ๆ ของวรรคดำเนินทำงานองอย่างเดียวกัน ดังนั้นจำนวนในวรรคทำจึงดำเนินทำงานองอย่างมีความสัมพันธ์กัน

การดำเนินทำงานองในวรรครับนั้น พบว่าท่วงทำงานองในจะเข้และขอู้ นั้น มีลักษณะการดำเนินทำงานองอย่างเดียวกัน คือดำเนินทำงานองอย่างเก็บ และจำนวนที่ใช้ในการดำเนินทำงานองนั้นก็มีความใกล้เคียงกันมาก แต่มีในบางตำแหน่งที่อาจแตกต่างกัน

จะเข้	- ม - ข	- ล - ด	- ร - ด	- ล - ข	ล ม ล ข	ด ล ร ด	ร ล ร ด	ร ล ด ข
ขอู้	- ข	- ล - ด	- ร - ด	- ล - ข	ล ล ข	ด ล ร ด	ร ข ด ล	ด ล ข
	- ม				ม			ม

บริเวณที่วงกลมไว้ เป็นส่วนที่ดำเนินทำงานองต่างกันระหว่างจะเข้และขอู้

ส่วนในวรรครับของทางขอด้วงนั้นดำเนินทำงานองโดยใช้ทำงานองหลักมาดำเนินทำงานองเป็นทางของตน ดังนั้นจำนวนในวรรครับของทางขอด้วงจึงดำเนินทำงานองสัมพันธ์กันกับทางของเครื่องอื่น ๆ ด้วยดำเนินทำงานองอย่างทำงานองหลัก อันเป็นทำงานองกลาง ๆ

เพลงที่ 4 เพลงระกำ

จังหวะที่ 3

ทางร้อง	ร ม	ช ล	ด ี	ด ี	ช ล	ช ม
	- ด	ร ม	ด ี	ช ม	ช ม	ร ด
จะเข้	ม ด ร ม	ร ม ช ล	ด ร ด ล	ด ล ช ม	ช ล ม ช	ด ม ร ด
ซอด้วง	ช	ช ล	ด ร ด ช	ด ล ช	ช ล ช	ช
	ด ร ม	ร ม		ม	ม	ม ร ด
ซออู้		ช ล	ด ร ด ช	ด ล ช	ช	
	ม ด ร ม	ร ม		ม	ด ร ม	ด ม ร ด

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

การดำเนินทำนองในจังหวะที่ 3 นี้ ในทำนองหลักดำเนินเพียง 6 ห้องเท่านั้น ลักษณะของการดำเนินทำนองเป็นการดำเนินทำนองแบบบังคับทางแบบเก็บ เมื่อพิจารณาการดำเนินทำนองในจะเข้ ซอด้วง และซออู้ พบว่าดำเนินทำนองโดยใช้ทำนองหลักมาดำเนินทำนองเป็นทางของตน หากแต่ในบางเครื่องได้แก่ ซอด้วงและซออู้ พบว่ามีการดำเนินทำนองแตกต่างออกไปจากทำนองหลัก แต่เป็นการดำเนินทำนองที่แตกต่างไปเพียงเล็กน้อย เค้าโครงส่วนใหญ่ยังคงเป็นทำนองหลักอยู่ ดังนั้นสรุปได้ว่าเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชั้นนี้ ดำเนินทำนองอย่างมีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลัก

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

เนื่องจากการดำเนินทำนองทั้ง 3 เครื่องนี้ดำเนินทำนองโดยใช้ทำนองที่ใกล้เคียงกัน แตกต่างกันในบางจุดเท่านั้น ส่วนใหญ่อยู่ในเค้าโครงเดียวกัน ดังนั้นสรุปได้ว่าทำนองของเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชั้นนี้ ดำเนินทำนองอย่างมีความสัมพันธ์กัน

เพลงที่ 4 เพลงระกำ

จังหวะที่ 4

ทางซ้อง	- ฟ ฟ	ฟ ฟ	ชล	ดัล	-ม	รม ม	ฟล	
	ม	ม ม	มฟ	ชฟ	รด	ร	รม	ชฟมร
จะเข้	ฟฟฟมฟ	มฟมฟ	มฟชล	ดลชฟ	ดรมร	ชรมฟ	ชลชฟ	ชฟมร
ซอด้วง		ช	ชล	ดลช		ช	ชลช	ช
	ฟฟมฟ	ฟมฟ	ดฟ	ฟ	ดรมร	รมฟ	ฟ	ฟมร
ซออู้			ชล	ดลช		ช	ชลช	ช
	ฟฟมฟ	มฟมฟ	มฟ	ฟ	ดรมร	รมฟ	ฟ	ฟมร

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

เนื่องจากการดำเนินทำนองทั้งในวรรคทำและวรรครับของ จะเข้ ซอด้วง และซออู้ มีลักษณะของการดำเนินทำนองเป็นท่วงทำนองเดียวกัน ดังนั้นในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทำนองทั้ง 3 เครื่องจึงทำการวิเคราะห์ไปพร้อมกัน

เนื่องจากการดำเนินทำนองหลักเป็นลักษณะของการดำเนินทำนองแบบเก็บ ดังนั้นการดำเนินทำนองในเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชิ้นจึงดำเนินทำนองแบบเก็บเช่นกัน แต่ทั้งนี้ในการดำเนินทำนองนั้นพบว่าในวรรคทำ เครื่องดนตรีทั้ง 3 ชิ้นได้ทำการตกแต่งทำนองหลักเสียใหม่ แต่ยังคงอยู่ในเค้าโครงเดิม ส่วนในวรรครับ คงดำเนินทำนองโดยใช้ทำนองหลักเป็นทำนองของตน แต่มีการดัดแปลงสำนวนบ้างเล็กน้อยเพื่อให้เหมาะสม แต่โดยสรุปพบว่าสำนวนของทางทั้ง 3 มีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลัก

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

เนื่องจากการดำเนินทำนองทั้ง 3 เครื่องนี้ดำเนินทำนองโดยใช้ทำนองที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้นสรุปได้ว่าทำนองของเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชิ้นนี้ ดำเนินทำนองอย่างมีความสัมพันธ์กัน

เพลงที่ 4 เพลงระกำ

จังหวะที่ 5 - 8

สำหรับจังหวะที่ 5 - 8 เป็นการดำเนินทำนองซ้ำ ซึ่งได้ปฏิบัติมาแล้วในจังหวะที่ 1 - 4 รวมทั้งลักษณะการดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชิ้น ก็ปฏิบัติซ้ำเช่นเดียวกัน ดังนั้นผลการวิเคราะห์จึงเหมือนกันทุกประการ

เพลงที่ 4 เพลงระกำ

จังหวะที่ 9

ทางฆ้อง		-ช-ช	-ด-ล	-ช-ม	-ม	ร-ร-ม	ชช	-ล-ดี
	---ช		-ด-ล	-ช-ช	-ช-ล	-ม	-ช	-ล-ด
จะเข้	ช มชชช	ช ลชชช	ด รดล	ด ลช ม	ช รร ร	ช ม ม ม	ล ช ม ช	-ล - ด
ซอด้วง	ช ชช	ช ลชช	ด รดล	ด ลช	ช ลช		---ช	-ล - ด
	ม			ม	ม	- ร - ม		
ซออู้	ช ชช	ช ลชช	ด รดช	ด ลช	ลช		ลช ช	-ล - ด
	ม			ม	ม ร	ม ด ร ม	ม	

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองจะเข้ พบว่าทำนองทางจะเข้ นั้นเอาทำนองหลักมาสร้างสรรค์ทำนองเป็นทำนองแปร โดยลักษณะของการดำเนินทำนองนั้นพบว่าเป็นการดำเนินทำนองแบบเก็บ ลักษณะการดำเนินทำนองเป็นการดำเนินทองแบบทางพันทั่วไป สังเกตว่าลูกตกตกรงกันกับทำนองหลักเสียเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นสำนวนในทางจะเข้จึงถือว่าเป็นสำนวนที่ดำเนินทำนองอย่างสัมพันธ์กัน

ความสัมพันธ์ระหว่างทำงานองหลักและทำงานองชอด้วง พบว่าทำงานองทางชอด้วงนั้น นำเอาทำงานองหลักมาสร้างสรรค์ทำงานองเป็นทำงานองแปรเช่นเดียวกันกับจะเข้ ลักษณะการดำเนินทำงานองเป็นการดำเนินทองแบบทางพื้นทั่วไป การดำเนินทำงานองเสียงลูกตกตงตรงกันกับทำงานองหลักเสียงเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นจำนวนในทางชอด้วง จึงถือว่าเป็นจำนวนที่ดำเนินทำงานองอย่างสัมพันธ์กัน

ความสัมพันธ์ระหว่างทำงานองหลักและทำงานองชอู้ พบว่าท่วงทำงานองชอู้ก็นำเอาทำงานองหลักมาใช้ในการดำเนินทำงานองเป็นของตนเช่นเดียวกัน ลักษณะของการดำเนินทำงานองเป็นการดำเนินทำงานองแบบเก็บ ท่วงทำงานองที่ดำเนินนั้นเป็นลักษณะของท่วงทำงานองทางพื้นทั่วไป และในห้องสุดท้ายของจังหวัดจะดำเนินทำงานองแบบจาว ๆ เพื่อให้เข้ากับทำงานองหลัก ตลอดทั้งเสียงลูกตกและทิศทางของกระสวนทำงานองก็เคลื่อนที่ขึ้นลงในแนวทางเดียวกัน จึงอาจสรุปได้ว่าจำนวนดังกล่าว ดำเนินทำงานองสัมพันธ์กันกับทำงานองหลัก

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

การดำเนินทำงานองในทำงานองของทางชอด้วงและทางชอู้ในวรรคทำนั้น พบว่าดำเนินทำงานองด้วยจำนวนเดียวกัน ขณะที่ทางจะเข้ดำเนินทำงานองใกล้เคียงกัน แต่ต่างกันไปเพียงเล็กน้อย ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าจำนวนในวรรคทำของทั้งจะเข้ ชอด้วง และชอู้ มีการดำเนินทำงานองที่สัมพันธ์กัน

ส่วนการดำเนินทำงานองในวรรครับนั้น พบว่าทั้งในทำงานองของจะเข้ ชอด้วง และชอู้นั้นดำเนินทำงานองอย่างแตกต่างกันไป มีแต่เพียงในห้องสุดท้ายเท่านั้นที่ดำเนินทำงานองเหมือนกันทุกวรรค ส่วนที่เหลือดำเนินทำงานองแตกต่างกันออกไป ดังนั้นการดำเนินทำงานองในวรรครับนี้ จึงไม่สัมพันธ์กัน แต่หากพิจารณาทั้งประโยควรรคทำและรับ จำนวนทั้ง 3 นี้ดำเนินทำงานองอย่างสัมพันธ์กัน

เพลงที่ 4 เพลงระกำ

จังหวะที่ 10

ทางร้อง	- - - ด	- ดี้ ดี้	- ดี้	- รี้ - มี่	- ล	ล ล	ซ ซ	ฟ ฟ - ม
	ซ		- ซ	- - - ม	- ล - ล	- ซ	- ฟ	
จะเข้	- - - ด	- ด ด ด	ซ ล ซ ด	- ร - ม	- - - ล	- - - ซ	- - - ฟ	- - - ม
ซอด้วง	- - - ด	- ด ด ด	- ซ - ด		- - - ล	- - - ซ		
				- ร - ม			- - - ฟ	- - - ม
ซออู้	- - - ร	- ด ด ด	ท ล ซ ล	ท ด	ล ซ ล	ด ฟ ซ	ล	ซ
				ร ม	ฟ	ม	ร ม ฟ	ด ร ม

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก และทำนองแปรของทั้งวรรคทำและวรรครับในทำนองของทางจะเข้และทางซอด้วง พบว่าดำเนินทำนองเป็นอย่างเดียวกัน ลักษณะของการดำเนินทำนองเป็นการดำเนินทำนองอย่างแบบ ๆ จาว ๆ โดยเฉพาะในวรรครับนั้นดำเนินทำนองอย่างห่าง ๆ จาว ๆ มาก ซึ่งการดำเนินทำนองดังกล่าวใกล้เคียงกันกับทำนองหลักมากที่สุด ดังนั้นทั้งในทำนองของจะเข้และซอด้วงจึงดำเนินทำนองสัมพันธ์กันกับทำนองหลัก

ส่วนลักษณะของการดำเนินทำนองในสำนวนทำนองของซออู้ พบว่าการดำเนินทำนองซออู้นั้นนำเอาทำนองหลักมาเป็นฐานในการตกแต่งท่วงทำนอง ในการดำเนินทำนองนั้นพบว่าเป็นการดำเนินทำนองแบบเก็บ ท่วงทำนองซับซ้อนโหดโผน แต่ยังคงมีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลัก สังเกตจากเสียงลูกตกที่ตกตรงกันกับสำนวนทำนองหลักเกือบทั้งหมด ตลอดทั้งกระสวนทำนองการเคลื่อนที่ขึ้นลงก็ไปในแนวทางเดียวกัน จึงถือว่าการดำเนินทำนองอย่างสัมพันธ์กัน

ขอู้	- - - ร	- ด ด ด	ท ล ช ล	ท ด	ล ช ล	ด ฟ ช	ล	ช
				ร ม	ฟ	ม	ร ม ฟ	ด ร ม

บริเวณที่วงกลมไว้เป็นบริเวณที่ดำเนินการของอย่างซับซ้อนโลดโผน แต่ยังคงเค้าทำนองหลักให้ปรากฏอยู่ สังเกตจากเสียงลูกตก

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

การดำเนินการของระหว่างทางจะเข้และทางซอด้วง ทั้งในวรรคทำและวรรครับ พบว่าลักษณะของการดำเนินการของ ใช้ทำนองเดียวกันในการดำเนินการของ ดังนั้นจึงเป็นความสัมพันธ์กันระหว่างสำนวนกลอนของจะเข้และซอด้วง

ส่วนการดำเนินการในทางซอู้้นั้น พบว่าลักษณะของการดำเนินการนั้น ต่างต่างไปจากจะเข้และซอด้วงเป็นอย่างมาก ด้วยสำนวนที่ใช้เป็นสำนวนที่มีความซับซ้อน ทำให้กลอนแตกต่างไป แต่หากพิจารณาในองค์รวม ความแตกต่างของซอู้้นำให้กลอนซอู้้นำดำเนินการของเกาะพันกันไปกับเครื่องอื่น ๆ ทำให้บรรเลงรวมวงแล้วมีความไพเราะ มีสำนวนชวนฟัง จึงอาจถือเป็นความสัมพันธ์ได้อย่างหนึ่ง

เพลงที่ 4 เพลงระกำ

จังหวะที่ 11

ทางฆ้อง	---ร	-ด	ฟฟ	ชช-ล	--ดี	ดีดี	ฟฟ	ชช-ล
	---ลู	-ช-ฟ	-ช	-ลู	ด	-ฟ	-ช	-ลู
จะเข้	-ด	-ฟ	-ช	-ล	-ดี	-ฟ	-ช	---ล
	-ด	-ฟ	-ช	-ล	ดี	-ฟ	-ช	
ซอด้วง			---ช	---ล			---ช	---ล
	---ด	---ฟ			---ด	---ฟ		
ซออู้	ช			ชล	ดรดช	ดลช		ชล
	ร ฟม	รดรฟ	มรดฟ	มฟ		ฟ	มรดร	มฟ

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทำนองจะเข้และทำนองของซอด้วง พบว่าทำนองของทั้งจะเข้และทำนองซอด้วง ได้ถอดสำนวนทำนองหลักออกเป็นทำนองสารัตถะ เป็นทำนองของตน โดยในทางจะเข้เน้นใช้กลวิธีการบรรเลงแบบติดทีงนอย ส่วนในทางซอด้วงนั้นดำเนินทำนองแบบลากเสียงยาว ลักษณะการดำเนินทำนองสำนวนดังกล่าวนี้ จัดว่าดำเนินทำนองอย่างมีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและทำนองทางซออู้ พบว่าทำนองทางซออู้ได้ดำเนินทำนองอย่างโลดโผนและซับซ้อนซึ่งลักษณะการดำเนินทำนองดังกล่าวแตกต่างไปจากทำนองหลักเป็นอย่างมาก ตลอดทั้งเสียงลูกตกนั้น เฉพาะในเสียงลูกตกสำคัญเท่านั้นที่ดำเนินทำนองตกตรงกันกับทำนองหลักส่วนอื่น ๆ ตกแตกต่างกันไป ทำให้ทำนองของซออู้โดดเด่นแตกต่างไปจากทำนองของเครื่องอื่น ๆ

ทางฝั่ง	---ร	-ด	ฟฟ	ชช-ล	--ดี	ดีดี	ฟฟ	ชช-ล
	---ล	-ช-ฟ	-ช	-ล	ด	-ฟ	-ช	-ล

ขอผู้	ช			ชล	ดรดช	ดลช		ชล
	ร ฟม	รตรฟ	มรดฟ	มฟ		ฟ	มรดร	มฟ

สังเกตว่าการดำเนินทำนองของทางขอผู้กับทำนองหลักนั้นดำเนินทำนองอย่างแตกต่างกัน และจำนวนไม่เกาะกลุ่มกันทำนองหลัก

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

การดำเนินทำนองของท่วงทำนองระหว่างจะเข้และขอด้วง พบว่าใช้ทำนองเดียวกันในการดำเนินทำนอง คือใช้ทำนองสารัตถะในการดำเนินทำนอง ดังนั้นการดำเนินทำนองของทั้ง 2 เครื่องนี้ จึงมีความสัมพันธ์กัน

จะเข้	-ด	-ฟ	-ช	-ล	-ดี	-ฟ	-ช	---ล
	-ด	-ฟ	-ช	-ล	-ดี	-ฟ	-ช	
ขอด้วง			---ช	---ล			---ช	---ล
	---ด	---ฟ			---ด	---ฟ		

สังเกตว่าท่วงทำนองทั้งคู่เป็นการดำเนินทำนองในแบบเดียวกัน โดยถอดทำนองมาจากทำนองสารัตถะ

ส่วนการดำเนินทำนองในทางขอผู้ นั้น ดำเนินทำนองอย่างซับซ้อน ดังนั้นจำนวนดังกล่าว จึงดำเนินทำนองไปอย่างแตกต่างจากเครื่องดนตรีอีก 2 ชิ้น

เพลงที่ 4 เพลงระกำ

จังหวะที่ 12

ทางฆ้อง	--ดัล	ชล	--ดัล	ช	-ด--	ร-ฟ	-ลชฟ	-ม-ร
		ชฟ		ชฟ ฟ	-ช	ล-ฟ	-ลชฟ	-ฟ-ล
จะเข้	ดัลชฟ	ชล--	ดัลชฟ	ชฟ--	-ด-ร	-ม-ฟ	-ลชฟ	-ม-ร
ซอด้วง	ดลช	ชล--	ดลช	ช			-ลช	
	ฟ		ฟ	ฟ--	-ด-ร	-ม-ฟ	ฟ	-ม-ร
ซออู้	--ดล	ช ชล	--ดล	ดลช			-ลช	
		ฟ		ฟ	-ด-ร	-ม-ฟ	ฟ	-ม-ร

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักและการดำเนินทำนองในทางจะเข้ ซอด้วง และซออู้ พบว่า เครื่องดนตรีทั้ง 3 ชั้นนี้ดำเนินทำนองโดยอาศัยทำนองหลักเป็นหลักในการดำเนินทำนองของตน เนื่องด้วยทำนองหลักเป็นลักษณะของสำนวนบังคับทางทำให้เครื่องดนตรีทั้ง 3 ชั้นดำเนินทำนองแบบเดียวกันกับทำนองหลัก ซึ่งการดำเนินทำนองนี้ทำให้สำนวนมีการเกาะกลุ่ม สร้างเอกภาพในการดำเนินทำนองเป็นอย่างมาก ดังนั้นเมื่อสำนวนทั้ง 3 เครื่องดำเนินทำนองเหมือนกัน และใช้ทำนองหลักเป็นการดำเนินทำนองของทางตน จึงสรุปได้ว่าทั้ง 3 ชั้นมีความสัมพันธ์กันกับทำนองหลักอย่างสนิทสนม

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

เนื่องจากในการดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชั้นนี้ ใช้สำนวนเดียวกันทั้งหมดในการดำเนินทำนอง ลักษณะการดำเนินทำนองจึงมีความสัมพันธ์กันทั้งหมด

เพลงที่ 4 เพลงระกำ

จังหวะที่ 13 - 16

สำหรับจังหวะที่ 13 - 16 เป็นการดำเนินทำนองซ้ำ ซึ่งได้ปฏิบัติมาแล้วในจังหวะที่ 9 - 12 รวมทั้งลักษณะการดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีทั้ง 3 ชิ้น ก็ปฏิบัติซ้ำเช่นเดียวกัน ดังนั้น ผลการวิเคราะห์จึงเหมือนกันทุกประการ

สรุปผลการวิเคราะห์

4.1. ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลัก

ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างทำนองหลักกับทำนองในทางจะเห็น ซอด้วง และซอด้วง พบว่าในเพลงเรื่องขมสมุทรนี้เครื่องทั้ง 3 เครื่อง นำเอาทำนองหลักมาเป็นแกนในการดำเนินทำนองทั้งหมด เพียงแต่ในบางเครื่อง ได้แก่ ซอด้วง ที่มักดำเนินทำนองอย่างซับซ้อน โดดเอน ทำให้ในบางช่วงดำเนินทำนองออกห่างไปจากทำนองหลักเป็นอันมาก ส่วนทำนองจะเช่นนั้นดำเนินทำนองใกล้เคียงเกาะกลุ่มกับทำนองหลักมากที่สุด และซอด้วงก็ดำเนินทำนองอย่างใกล้เคียงกับทำนองหลักมากรองมาจากทำนองของจะเข้

ลักษณะดังกล่าวทำให้เห็นถึงหน้าที่ของแต่ละเครื่องดนตรีว่าจะเข้จะดำเนินทำนองเป็นหลักให้กับวง โดยเลือกดำเนินทำนองที่ใช้สำนวนทำนองใกล้เคียงกับทำนองหลัก ส่วนทำนองซอด้วงจะดำเนินทำนองใกล้เคียงกับทำนองจะเข้มาก แต่ในบางสำนวนเท่านั้นที่ดำเนินทำนองแตกต่างไปบ้าง ส่วนซอด้วงนั้นต้องดำเนินทำนองให้มีความซับซ้อนโดดเด่น มีการใช้คู่ 3 คู่ 4 และคู่ 5 ในการดำเนินทำนอง ให้คู่เสียงกว้างและทำให้เสียงโดดเด่นออกมา

กล่าวโดยสรุปได้ว่าสำนวนทำนองของทั้ง 3 ชิ้นนี้ดำเนินทำนองเกาะกลุ่มสัมพันธ์กันกับทำนองหลักโดยส่วนใหญ่

4.2. ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรี

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดนตรีพบว่าจะเข้และซอด้วง เป็นเครื่องดนตรีที่มีการดำเนินทำนองสอดคล้องกันมากที่สุด บางครั้งการดำเนินทำนองก็ใช้สำนวนทำนองเดียวกันในการดำเนินทำนอง ทำให้สำนวนมีความสัมพันธ์กัน ส่วนการดำเนินทำนองในทางซอด้วงนั้นพบว่าในเพลงขมสมุทรและเพลงโกลนนั้น ดำเนินทำนองอย่างโดดเด่นและซับซ้อน ส่วนในเพลงเกาะและเพลงระกำนั้น ดำเนินทำนองใกล้เคียงกับทำนองหลักและเริ่มดำเนินทำนองเกาะกลุ่มกับจะเข้และซอด้วงมากขึ้น ทำให้มีความเป็นเอกภาพมาก กล่าวโดยสรุปได้ว่าทำนองของทั้ง 3 เครื่องดำเนินทำนองอย่างสัมพันธ์กัน

4.3. เอกลักษณะที่พบจากการวิเคราะห์การดำเนินงาน

จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของการดำเนินงานในเพลงเรื่องชมสมุทร ในเครื่องดนตรีจะเข้า ซอด้วง และซออู้ ผลจากการวิเคราะห์ สามารถอธิบายเอกลักษณะที่พบในการดำเนินงานดำเนินงานดังนี้

4.3.1. ลักษณะการดำเนินงานมีความเป็นอิสระ ในประเด็นดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยขออธิบายว่า การดำเนินงานที่ปรากฏในวงเครื่องสายในเพลงชมสมุทรนี้ หากสังเกตท่วงทำนองที่เป็นสำนวนบังคับทางแบบเก็บจากทำนองหลัก จะพบว่าในบางครั้งท่วงทำนองในทางเครื่องสาย มิได้นำเอาท่วงทำนองดังกล่าวมาเป็นหลักในการดำเนินงานหรือดำเนินงานไปตามที่บังคับทาง แต่จะมีการปรับเปลี่ยนสำนวนไปบ้างเพื่อให้เหมาะกับการบรรเลง

4.3.2. การดำเนินงานมีเอกลักษณะเฉพาะเครื่องสูง ในประเด็นดังกล่าวนี้ พบว่าลักษณะของการดำเนินงานจะมีความชัดเจน และมีเอกลักษณะเป็นอย่างสูงอาทิทางจะเข้จะเป็นทางที่ดำเนินงานเกาะกลุ่มกับทำนองหลักมากที่สุด จนบางครั้งก็เอาทำนองหลักมาดำเนินงานเสีย ส่วนซอด้วงลักษณะการดำเนินงานจะใกล้เคียงกับจะเข้มาก แต่ได้สำแดงอาการต่าง ๆ อันเป็นลักษณะการดำเนินทางซอ นับเป็นสำนวนที่มีการเกาะกลุ่มทำนองหลักเหมือนกัน ส่วนในทางซออู้ก็นับว่าดำเนินงานเป็นทางเฉพาะตัวอย่างโดดเด่น มีการใช้คู่เสนาะในการร่วมการดำเนินงานทำให้เสียงซออู้เด่นและกังวานลึกขึ้นเมื่อบรรเลงรวมวง เหล่านี้ นับเป็นเอกลักษณะเฉพาะเครื่องที่พบจากการวิเคราะห์